

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 38.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 15, 1886

ԹԻԻ 20.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կատարեալ վատահոգութիւն	153
Երկու Զգուշութիւնք առ Նորահաս Գրիստոնէայ	153
Յոյս Անշարին	154
Տակաւին Պարտաւորելէն Ա. Կոր. 2. 4-8	154
Համարները	154
Նաւապետի մը Պատմութիւնը Նիւեթիւր Վրայ	155
Տղա մը Ճառը	156
Կարմիր Յակինթ և Շափիւղայ	156
Աւանդութիւն Սողոմոնեան Տաճարին Վրայ	156
Տեղի և Նշանակումն Յաւոց	156
Այլևայլք	157
Փշրանք	158
Նամակներ	158
Հանդէս Բաղդադական	159
Արժէք Դրամոց	160

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն Շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է՝ ի Թուրքիա՝ 2 Մեծիտիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեծիտիյէ, Կանխիկ, Է. հատը 40 փարա: Օտար երկրաց համար տարին 45 դանեկան, Կանխիկ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան Է. բաժանորդագրութեան պատկանեալ նամակներ պարտ է ուղղել առ Մր. Հ. Ս. Պարսեմ, Ամերիկաց խան, Կ. Պոլիս:

Ամերիկայի Միտիտարաց Ընկերութեան Կողմանէ, Հ. Ք. Կրիշ, ԽՄԲԱԹԻՐ

Հ. Ս. Պարսեմ, Փոխ-ԽՄԲԱԹԻՐ

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ

Հազիւ ուրեք տեսած ենք կատարեալ վատահոգութեան գաղափարը աւելի լաւ բացատրեալ քան որչափ կը տեսնուի փոքրիկ աղջկան մը առ իւր հայրն վրատահոգութեան հետեւեալ սրտաշարժ օրինակին մէջ: Հայր և դուստր կը ճանապարհորդէին, և որպէս զի կարող ըլլային հասնել տուն, հարկ էր անոնց ճանապարհորդել զիշերն ողջն: Երբ շատ մթացաւ այնպէս որ չնայէին երկաթուղոյ կառքին պատուհաններէն դուրս, և ներսի կողմը վառուեցան ճրագները, հայրը հանեց փոքրիկ աղջկան գլխարկը, և փռելով բրդեղէն վերմակներ և շալեր, ըսաւ, «Հիմա պիտի քնանանք»: Բայց աղջիկը շփոթած նայեցաւ այս տարօրինակ տեսարանին վրայ. կը մթաղնէին անոր կապոյտ աշուրները, և անոր զուարթ ձայնը փոխուեցաւ լացի երբ հարցուց, «Հայր, ի՞նչպէս կըրնանք պառկիլ հոս»: «Այս է քու անկողինդ, սիրելիս», ըսաւ հայրը, քաշե-

լով զնա իւր սրտին վրայ, «Եւ միշտ տաք պիտի դնես զայն»: Եւ յետոյ այնպէս փաթթեց զնա խնամով շալերու մէջ, որ փոքրիկ աղջիկը կը թուէր լինել շալերէ մեծ ծրար մը: Բայց ժամանակ ժամանակ ծրարին ներքեւ շարժում մը կը տեսնուէր, և կը լսուէր ձայն որ կ'ըսէր. «Ո՛հ, հայր, ես կը վախնամ քնանալ հոս»: Այն ատեն հայրը ըսաւ անոր թէ ինք հոգ կը տանէր անոր և պիտի հսկէր զնա բոլոր գիշերը: Այսպէս հուսկ ուրեմն հանգարտելով այս վատահոգութեան վրայ և յողնած ըլլալով, ինկաւ ի քուն: Երբ դարձեալ բացաւ աշուրները, և մինչ անոր այնպէս կը թուէր թէ դեռ միայն քանի մը վայրկեան էին անցած, արեւդալը ծագած էր պայծառ: Կառախումբը կեցաւ, և ահա կը տեսնէր իւր աչաց առջև իւր սիրելի տունը: Մինչև իսկ կրնար տեսնել իւր սիրելի մայրը կանգնած բաց դռան մէջ, բաղուկները տարածած ողջադուրեկ և ընդունել ներս իւր սիրելիները: Երբ փոխանակուեցան համայնքը, մայրն ըսաւ. «Իմ փոքրիկ դուստրս ճամբորդած է բոլոր գիշերը: Երկայն և ձանձրովի թուեցաւ այդ ժամանակը»: Ո՛հ, մայր իմ, ամենեւին ոչ շատ լաւ քնացայ, և հայրս հսկեց վրաս բոլոր գիշերը: Ի սկզբան վախցայ քնանալ այն օտարոտի տեղը, բայց նա ըսաւ ինձ որ կ'ըմբիմ իւր վրայ, գոցեմ աշուրներս և քնանամ հանգարտութեամբ, վասն զի ինք արթուն պիտի մնար և հոգ պիտի տանէր ինձ: Այսպէս սողսկեցայ դայի անոր քով, գրի գլուխս անոր ծնոց վրայ, և առանց իմ գիտնալու խորունկ քնոյ մէջ ինկած էի, և սիրելի հայրս մնաց արթուն և խնամ տարաւ ինձ բոլոր գիշերը: Եւ ես ո՛րչափ կը սիրեմ զնա այս բանին համար»: Ասոր վրայ մայրը, որուն աշուրներէն սիրոյ լոյս կը ցոլանար, ըսաւ իւր մանկան թէ ի՞նչպէս երկնաւոր Հայրը կը հսկէ իւրաքանչիւր իւր զաւակաց վրայ, ոչ միայն մէկ գիշեր այլ ամէն գիշեր որչափ կ'ապրին անոնք: Մօրը խօսքերն այնպէս տալաւորուեցան

փոքրիկ աղջկան մտաց վրայ, որ տակաւին կը յիշէ զանոնք այժմ ևս որ եղած է չափահաս, և բնաւ չպառկիր քնանալ առանց ունենալու սա ուրախարար խորհուրդը, թէ «Հայրս արթուն պիտի կենայ հսկել իմ վրաս»:

ԵՐԿՈՒ ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆՔ ԱՌ ՆՈՐԱՀԱՍԻՐԻՍՏՈՆԵԱՅՍ

1. Եթէ տեսութիւնը զոր ունինք Աստուծոյ սիրոյն վրայ, այնպիսի է որ կու տայ մեզ խորհել թէ դիւրաւ պիտի ընդունինք թողութիւն մեղաց որոց մէջ կ'իյնանք այն սիրոյն գիտութիւնն ընդունելէ ետքը, ապա ուրեմն այն չէ Աստուծոյ սէրը որոյ փորձառու ենք, այլ բան մը զոր մենք երեւակայած ենք: Եթէ որ ստուգիւ փորձառու է Աստուծոյ սիրոյն, այս բանը կը դժուարացունէ դործել մեզք, և այն սէրը կը սպառազինէ զմեզ մեղաց դէմ, վասն զի չկայ ուրիշ բան որ կրնայ ընել զայս բաց անկէ: Ճշմարիտ հաւատքը զոյգ կ'ընթանայ ապաշխարութեան հետ, որ է սրտին դատապարտելը բուն իսկ իւր մեղքը, և ոչ ցաւ միայն անոր հետեւանայ համար: Կան բազումք որ շատ ուրախ կ'ըլլան լսելով Աստուծոյ սիրոյն վրայ, վասն զի կը համարին զայն այնպիսի բան որ թոյլ կու տայ անոնց հետեւել իրենց ճամբաներուն ճիշդ այնպէս ինչպէս նոյն անձինք կը համոզեն զիրենք թէ կը ցուցնեն սէր իրենց զաւակաց երբ աչք կը գոցեն անոնց յանցանաց: Աստուծոյ սէրն է սէր այնպիսի էակի որ կ'ատէ մեղքը անհուն առելութեամբ, և կ'ատէ զայն ոչ ուրեք այնչափ քան որչափ իւր զաւակաց մէջ: Սաստկադոյն նախատինքը որ կրնայ ըլլալ Աստուծոյ դէմ, է ընել Աստուծոյ սէրն առիթ մեծագոյն ազատութեան դործել մեղք: Աստուծոյ սէրը ստուգիւ կը չընորհուի անարժանաց, բայց ունի երկակի հանգամանք. նա ոչ միայն կը ներքէ առաջ գործուած մեղքերը, այլ նաեւ կը սպառազինէ զմեզ դժբախտութեամբ զերծ լինել անոնցմէ, այս է դժբախտութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ: Մենք ոչ միայն

պիտի մտնենք հարսանեաց սրահը, այլ պիտի տրուի մեզ նաև հանգերձ հարսանեաց փոխան մեր ցնցոտի զգեստուց։

2. Կարևոր է ֆրիստոնէից ունել ի մտի թէ մինչ ունակութեան բնութիւնն է օգտակար յոյժ, է նաև իբրև որոգայթ։ Նորահաս ֆրիստոնեան ունի մեծ դժուարութիւն կատարելու ինչ ինչ պարտականութիւններ վասն զի են օտար անոր։ Կը յաջողի սակայն կատարել զանոնք, և ամէն անգամ որ կը կրկնուին անոնք, կը նուազի անոնց ահաւոր բնութիւնը։ Թերևս ընտանեկան աղօթքն ի սկզբան թուին անոր այնպիսի բեռ որոյ խորհուրդն անգամ լցունէ զնա դողութեամբ։ Բայց երբ մի անգամ սկսի, կը սկսի քաղել ունակութեան օրէնքին օգուտը, և օր ըստ օրէ աւելի կը թեթևացի բեռը, մինչև որ հուսկ ուրեմն ծիծաղը կը շարժի երբ խորհի անցելոյն մէջ իւր երկիրներուն վրայ։ Եւ ահա յայնժամ կու գայ թերևս մնաս նոյն իսկ օրէնքէն որմէ քաղած է օգուտ։ Կայ աղօթքը մեքենայօրէն ըսելու վտանգը, աղօթող անձը մոռնալով թէ ունի կախումն Սուրբ Հոգիէն ստանալ զօրութիւն մատուցանելու համար ընդունելի աղօթք։ Զայս իբրև մի օրինակ յառաջ կը բերենք հոս, բայց նոյն դիտողութիւնը կը յարմարի նաև ֆրիստոնէական պարտականութեանց իւրաքանչիւրին անոնց արտաքին ձևոյն մէջ։ Ունակութեան օրէնքը աւելի հաճոյք կ'ընծայէ մարդոյս զանոնք կատարելով քան թէ չկատարելով, և միտքը չէ ներկայ ի հարկէ երբ կը կատարէ մարդ զանոնք։ Երբ կը քաղենք, կը թուի թէ անհրաժեշտ է ուշադրութիւն տալ բոլոր ճամբուն մէջ մեր քայլելու դործին։ այն ատեն պէտք է դործեն մարմնոյն այսինչ ջիղերն և մկանունք։ աչքը պէտք է գործէ նայելու ճամբուն վրայ որպէս զի զգուշանայ արգելներէ և վտանգներէ։ Բայց ունակութեան զօրութիւնն այնպիսի ինչ է, որ կ'ընենք բոլոր ատենք մեքենայօրէն, և միտքը այնպէս ազատ է այն միջոցին որ կրնայ զբաղիլ ուրիշ բաներով իբր թէ նստած ըլլար անգործ։ Զոր ինչ կրնանք ընել մեքենայօրէն, կ'ընենք մեքենայօրէն, որպէս զի միտքը վայելէ այս ազատութիւնը։ Հոս է, ուրեմն, որոգայթ ի կրօն։ Զանազան գործեր և պաշտօններ որ կը վերաբերին ֆրիստոնէական կենաց, կրնան կատարուիլ փոքրագոյն խորհրդով, և ինքնին չեն ապացոյց թէ զանոնք կատարողը ունի հոգևոր կեանք, նման գետոյ որ է սառած և յետոյ ցամաքած իւր ականց քով, այնպէս որ բոլոր ջուրը կը հոսի սառին ներքեւէն, թողով գետոյ երևոյթ առանց իրապէս ըլլալու այնպէս։ Ինչ բանով կ'ուղղուի այս միտումն ի մարդ։ Ծարունակ զգալով թէ կարօտ ենք Աստուծոյ Հոգւոյն։

Ոչ ոք կարող է կոչել զՅիսուս Տէր՝ առանց Հոգւոյն Սրբոյ, որ ըսել է գործածել Տէրոջն անունը, և մատուցանել մեր աղօթքները յանուն Նորա։ և մեր երկրպագութեան բոլոր պաշտամունք չունին նշանակութիւն և են անպտուղ եթէ Հոգին Սուրբ չըլլայ ներկայ ոգևորել մեր խօսքերն և դործերը։ Զոր ինչ Աստուծոյ Հոգին ստրկեցուց երէկ մեզ, չենք կրնար կրկնել նոյնն այսօր առանց աղօթելոյն Հոգւոյն։ Կը շնչենք ոչ թէ թոքերուն մէջ ամբարեալ շնչով, այլ վայրկեան առ վայրկեան նոր օգ ընդունելով և շնչելով գուրս։ Հոգին կը բղիթ ի Հօրէ և յՈրդւոյ, և ոչ թէ մի անգամ բղիթը՝ այլ շարունակ, ինչպէս բուսական հիւթը շարունակ կը քալէ դէպ ի ճիւղերը ցորչալի ճիւղը հաստատուած է որթոյն վրայ։ և այս իմաստով կը բնակի Հոգին հաւատացելոյն մէջ։ Եւ մենք պարտ ինք ջանալ որ Հոգին յաւիտեան բնակի ի մեզ։

ՅՈՅՍ ԱՆՅՈՅՍԻՆ

Անյոյսին յոյս, ով Յիսուս,
Հաստատուն խաբիսիս հոգւոյս,
Տէր, միայն դու կարող ես
Ազատել զիս մեղքերէս։
Իմ հոգիս անդէկ նաւի
Նման՝ աստ անդ թափառի,
Եւ մեղացս սէզ ալիքներ՝
Մազ մնաց զիս կըլանէր։
Շատ օրեր քեզմէ հեռի՝
Փրկել ես զիս ջանացի։
Արդ բոլոր յոյսերս հատած
Քեզ կուգամ, «Դառ մորթուած»։
Քեզ գտնել է, Տէր, իմ ջանք,
Առ քեզ է իմ հառաչանք։
Քո վերքեր մեղքիս դարման,
Դին կենացս չիթ քո արեան։
Տէր Յիսուս, յոյս անյոյսին,
Ինձ դարձուր նայուած քուկին։
Այս պահուս մինչ կաղօթեմ՝
Ահ թէ զքեզ հոգւովս գտնեմ։
Խարբերդ Ծ. Հ. Ծ.

ՏԱԿԱԻՆ ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ ԵՆ Ա. ԿՈՐ. Զ. 1—8
ՀԱՄԱՐՆԵՐԸ

Աւետարանի 5 թուոյն մէջ երեւեցաւ յօգուած մը «Եկեղեցին աշխարհային դատեր կարգադրելու է» վերնադրով։ Այն յօդուածոյն հրատարակուելէն հետէ ընդունած ենք 2 նամակներ որ կը բողոքեն այն յօդուածոյն իմաստին դէմ։ Ընդունած ենք նաև երկրորդ յօդուած մի եւս յօդուածադրէն որով կը բացատրէ եւ կը պաշտպանէ իւր դրածները։ Զունինք բաւական տեղի անոնց ամենուն համար, եւ բաց աստի չենք ուզեր բանալ մեր սիւները այնպիսի զրուածոց որ թերեւս թրւին ոմանց անձնական վէճ։ Նամակաց մին գրողը կը գանգատի թէ չհրատարակուեցաւ իւր նամակը, եւ կը հարցնէ թէ Պօղոս յետոյ կը կոչէր իւր հրահանգը զոր կու տայ Ա. Կոր. Զ. 1—8 համարներուն մէջ, եթէ Պօղոս նորէն աշխարհ գար։ Պիտի ջանանք պատասխանել անոր ըստ կարի։

Եթէ Պօղոս նորէն գար աշխարհ, եւ գրուէր եկեղեցի մը ճիշդ նոյն պարագայից մէջ

ուր կը գտնուէին Կորնթոսի եկեղեցին, պիտի տար անոր եւս այն նոյն խրատը։ Վասն զի մինչ կը գրէր իւր թուղթերը, անսխալապէս կ'առաջնորդուէր զրել ինչ որ էր խնամանագոյն եւ լաւագոյն։ Բայց տարբեր պարագայից ներքեւ անոր հրահանգութիւնք կրնան ընդունել փոփոխութիւններ։ Պարտիմք զանազանել այն սկզբունքները որ են նոյն ամէն դարու մէջ, այն սկզբունքները ի գործ դնելու եղանակէն որ կրնայ փոփոխիլ մեծապէս։ Օրինակի աղագաւ, Սուրբ Գիորգ կը սորվեցունէ որ կանայք զգուշանան ամէն անհամեմատ երեւոյթներէ։ Այս է սկզբունք որ պիտի չփոխուի ըսաւ։ Յաւուրս Պօղոսի համեստութեան հակառակ կը համարուէր կանանց երեւել ի հրապարակ անծածկոյթ, վասն որոյ Պօղոս վայելապէս կը պատուիրէ կանանց ծածկել իրենց գլուխը եկեղեցւոյ մէջ։ Բայց Բրիտանեայ աղագայ մեծագոյն մասին մէջ այսօր ոչ աւելի անհամեստութիւն կը համարուի կնոջ երթալ ի հրապարակ կամ բազմութեան մէջ քաց երեսով քան այր մարդու։ Եւ եթէ այնպիսի երկիրներու մէջ կին մը ծածկէ իւր երեսը, շարժառիթը պիտի հասկցուի սխալ։ Թերեւս տառնէն իննք որ կը տեսնեն զնա, պիտի կասկածին թէ անոր երեսն է այնպէս տգեղ որ կ'ամչնայ ցուցնել զայն։

Նոյնպէս նաև Ա. Կոր. Զ. 1—8 համարներուն «Եկեղեցի» այնպէս պարտաւորիչ են մեզ այսօր ինչպէս էին Կորնթացւոց։ Այն սկզբանց մին է խնամ տանել պահել եւ կեղեցւոյ բարի անունը։ Երբ մարդ մը կը յարի եկեղեցւոյն, այլ եւս չապրի իւր անձին համար։ Կը համարուի նա իբրև ցուցիչ կրօնին զոր դաւանած է, եւ իւր վարուքը կը բերէ պատիւ կամ նախապիսիք ամբողջ եկեղեցւոյն։ Երբ Կորնթացի Բրիտանեայ մը կը քաշէր իւր եղբայրը դատաստանի հեթանոս դատաւորաց առջեւ, նախապիսիք կը բերէր Բրիտանեայ անունն, ցուցնելով իւր վրայ անվայել կիրք եւ կամ զնելով արատ անիրաւութեան իւր եղբոր վրայ։ Անոր սէրն առ եկեղեցին պէտք էր ետ պահէր զնա այսպիսի ընթացքէ, եւ առաւել եւս անոր սէրն առ Փրկիչն, որ կը նախատուի աշխարհի առջեւ երբ անոր եկեղեցին կը վարի անարժան կերպով։ Այս սկզբունքը տակաւին կը գորէ, եւ այս աւուր քրիստոնեայն պարտի խոստովանել ամօթահար իւր թերութիւնները եթէ կարող չէ ըսել Սաղմոսեղբուն հետ, «Թող լեզուս քմացս փակչի, եթէ զքեզ չյիշեմ, եթէ զերուսաղէմ իմ գլխաւոր ուրախութեանս աւելի մեծ համարիմ»։ Սաղմ. ԶԼԷ. 6։

Միւս մնացուն սկզբունքը զոր կը սորվինք նոյն համարներուն մէջ, այս է թէ եկեղեցւոյ անգամք են եղբարք եւ պարտին վարուիլ իրարու հետ մեծանմանութեամբ եւ սիրով, աւելի մեծ չարիք համարելով զրկել զնոսա քան զրկուիլ։ Մենք զգացած չենք երբեք աւելի ամօթ քան որչափ երբ եկեղեցւոյ անդամոց մէջ տեսած ենք անձնատէր եւ յափշտակիչ ոգի։ Տեսած ենք տյալիսի օրինակներ թէ՛ հոս եւ թէ՛ յԱմերիկա։ Հայր մը կը մնանի, եւ Բրիտանեայ եղբարք եւ քորք կը կուրին իրարու հետ ստացուածքը կամ ժառանգութիւնը բաժնելու համար։ Բնկերութիւն մը կը լուծուի, եւ Բրիտանեայ բաժանորդը կը լցունի ատելութեամբ առ միմեանս։ Միթէ այսպիսի անձանց կրօնն ունի՞ որեւիցէ նշանակութիւն։ Միթէ ստուգել բռնած են իրենց օրինակ այն Փրկիչը որ «չեկաւ սպասաւորութիւն ընդունել, այլ սպասաւորութիւն ընել, եւ իւր կեանքը շատերուն համար փրկել»։

կանք տալ: Միթէ կրնանք ըսել անոնք առանց կեղծաւորութեան թէ դիզած են իրենց գանձերն երկինքը, թէ իրենց սիրտերը հոն են:

Եթէ կը գտնուին մեր ժողովրդոց մէջ այնպիսիք որ կը խորհին թէ եկեղեցին պարտի յեննել իրենց վէճ կամ կռիւ պատճառով խնդիրները, կ'ուզենք եղբայրական ոգով թելադրել անոնց որ նախ իրենք անձամբ քննեն զանոնք: Եթէ խօսած են ամէն տեղ իրենց եղբարց դէմ եւ թերեւս իրենց եկեղեցւոյն դէմ, հոգ չընելով թէ ինչ կ'ըլլայ եկեղեցւոյ համբաւոյն: Եթէ ատած են Բրիտտոնեայ եղբայրները վստահ զի ստոյգ կամ կարծեօք զրամական անիրաւութիւն ըրած են անոնց, ուրեմն կրնան դիմեալ թէ Աստուած զատապարտած է զանոնք: Եկեղեցին զատապարտէ թէ ոչ: Անոնց առաջին խնդիրը պէտք է ըլլայ ոչ թէ ինչպէս կրնամ չահել դատոս հանդէպ եղբօրս, այլ թէ ինչպէս կրնամ գտնել թողութիւն իմ մեծ մեղացս:

Բայց պիտի ըսուի թէ չենք պատասխաներ առաջարկեալ խնդրոյն, եկեղեցին պարտի որոշել իւր անդամոց դատերը: Այդ կախեալ է ըստ մեր դատման պարագաներէ: Հնար է որ երկու եղբարք համեատօրէն տարբերին իրարմէ գործոյ մը վերաբերեալ խնդրոյ մը մէջ: Եթէ եղբայրական ոգով, լաւագոյն համարին զենել իրենց խնդիրը եկեղեցւոյ առջեւ (կամ մանաւանդ եկեղեցւոյ հոգաբարձուաց առջեւ, վստահ զի չենք համարիր օգտակար ձանձրոյթ տալ ամբողջ եկեղեցւոյն այսպիսի խնդիրներով) եւ ելնէ անոնց հաւատքն է ընդհանրէ եկեղեցւոյ որոշումը: Եւ ըստ այն, կարծեմք վստահելի է այսպիսի բան մը: Բայց եթէ ոք կ'ուզէ միայն գործածել եկեղեցին իրեն հարծի, եթէ նորա նպատակն է ընդունել եկեղեցւոյ որոշումը եթէ նպատակաւոր ըլլայ իրեն, բայց չընդունել եթէ չըլլայ նպատակաւոր: Եթէ նա կը խորհի, «Ես պիտի կարգադրեմ գործս եկեղեցւոյ միջոցաւ: Եթէ ըլլամ կարող, աղէկ: Բայց եթէ կարող չըլլամ, պիտի դիմեմ քաղաքական դատարանին» ապա ուրեմն, ընդէր եկեղեցին միջամտէ խնդրոյն: Եկեղեցին չունի իշխանութիւն գործադրել անոր որոշումը կամ վճիռը: Կարծեմք միշտ ծուռ բան մը կայ գոնէ մէկ կողմը երբ երկու Բրիտտոնեայք կը դիմեն դատարան: Բայց այդ աւելի լաւ է քան ձանձրացունել ամբողջ եկեղեցին եւ ժողովները, որ պէտք էր գումարուէին ազօթքի եւ Բրիտտոնեական յորդորանաց համար, զբաղեցունել լսելու դատեր եւ վէճեր որ չեն Բրիտտոնեական ոգով: Եկեղեցւոյ հովիւը եւ պաշտօնեայք պէտք է ջանան հաշտեցունել եղբայրներ որ ունին վէճեր, սակայն, չպարտին, ըստ մեր դատման, թող տալ որ անոնց վէճերն առնուն կերպարան ընդհանուր եկեղեցւոյ վէճերու:

ՆԱԽԱՊԵՏԻ ՄԸ ՊԱՏԻՄՈՒԹԻՒՆԸ
ԾԵՇՏԵԼՈՒ ՎՐԱՅ

Երբ էի իբր քառասուն տարեկան, եղայ հրամանատար Փիթըրշէմ անուն նաւին: Հին նաւ էր այն, եւ ըրած էր այնչափ ծուռայտութիւն որչափ կրնար ընել ասպնդութեամբ: Բայց անոր տէրերը կ'ուզէին անոր բեռնունել թանկագին ապրանք, եւ ես հաւանեցայ կեանքս դնել ի վտանգի: Կը ճամբորդէինք դէպ ի Լիվըրքուլ, եւ ճամբան չպատահեցաւ անսովոր դէպք իբր ութ օր: Բայց ութերորդ օրը բախեցանք փոքր սառնակոյտի մը: Այս եղաւ առաւօտուն կանուխ արեւուն ծագելէն առաջ: Եւ ստոր վեց կամ ութ օրնաչափէ աւելի չէր երեւեր ջրէն վեր, դրնթէ

բոլորը հալած ըլլալով կըլք Սթրիմի ջերմ ջրոց մէջ: Ձէի կարծեր թէ չատ վնասուած էր նաւը, վստահ զի բախումն էր թեթեւ: Բայց չատ բարկացայ եւ նաւուն դէտին տուի սանտրիկ պատիւ ստանց սպասելու որ հարցնէի թէ կրնամ տեսնել սառնակոյտը ժամանակին որպէս զի ազատ մնայինք բախուելէ:

Նաւին սպասաւորող տղայ մը կար ճաք Ուիթըրս անուն, տասնեւչորս տարեկան, որուն առաջին նաւային ճանապարհորդութիւնն էր այս: Առած էի զնա իւր այրի մօրմէն, խոստանալով անոր աղէկ նայել տղան եթէ նա զգտատ կենար: Նա էր փայլուն, աշխոյժ եւ մտացի պատանի: Ետեւոր համոզեցայ թէ էր նաեւ սոսկալի բնութեան տէր: Կը կարծէի թէ էր կարի յամառ եւ կամակոր տղայ որոյ նմանը չէի տեսած բնաւ: Կը թուէր թէ բնաւ չէր սորված հնազանդել եւ որոշեցի ըսնի ուղղութեան բերել զնա: Ըսի անոր հաստատապէս թէ պիտի դապէի անոր անտպայ բնութիւնը իմ քովէն ելլելէն առաջ: Տղան պատասխանեց թէ կրնայի սպաննել զնա եթէ ուզէի: Եւ առնելով նաւին պարաններէն մին, անոր ծայրովը սատակի ծեծեցի զնա, այնպէս որ հաղիւ կարող էր յոտին կանգնել: Հարցուցի անոր թէ բաւական էր ծեծը, եւ պատասխանեց թէ կրնայի ծեծել զնա աւելի եթէ ուզէի: Ձգացի մեծ միտում նետել զնա ծովը, բայց տեսայ որ դանդաշելով զնաց կռթնեցաւ յետակողմեան կայմին քանդի շատ տկարացած էր, վստահ որոյ չը դպայ անոր: Երբ խորհեցայ կիրքս իջնելէն ետքը տղին ցուցած բնաւորութեան վրայ, ստիպուեցայ ձանձնալ թէ նա էր յոյժ սրամիտ, մտացի եւ հաւատարիմ պատանի որոյ նման հաղիւ երբեք տեսած էի: Երբ կ'ըսէի անոր մեղմով որ ընէր այն ինչ գործը՝ յօժաւրափոյթ կը ցափէր կատարել զայն: Բայց երբ հրամայէի անոր խստութեամբ, յայնժամ յերեւան կու գար անոր կամակոր բնութիւնը: Օր մը կէս օրունա շատ մօտ ըսի անոր բերել ինձ քոտորդ գործիս: Այն միջոցին պատանին նաւէն դուրսը կը դիտէր կանգնած նաւին չըջանակաց առջեւ, եւ հասկցայ թէ լսած չէր խօսքս: անգամ մի եւս ըսի անոր նոյնը միանգամայն երգամբք իմացունելով թէ, եթէ դարձեալ չչարժէր տեղէն, պիտի ծեծէի զնա:

«Ես չսեցի ինչ որ ըսիր» ըսաւ ազատ եղանակաւ:

«Ձայն մի հաներ» ըսի:

«Կարծեմ կրնամ խօսել» պատասխանեց, կամաց մը քաշելով դէպ ի սանդուղը:

Անոր նայուածքը, խօսքերը, եւ յամր եւ անխոյժ կերպը մինչ կ'երթար, բարկութիւնս բորբոքեցին մէկ վայրկեանի մէջ, եւ գացի բռնեցի անոր օձիքէն, եւ ըսի:

«Անգամ մի եւս խօսէ ինձ այդ կերպով, եւ ես այնչափ ծեծեմ զքեզ որ մահամերձ վիճակի մէջ խնայաս»:

«Կրնամ ծեծել զիս» պատասխանեց ժայռի նման անբարեկեցի:

Եւ ես ծեծեցի զնա: Առի նաւին պարաններէն միոյն ծայրը ձեռքս, եւ ծեծեցի զնա ուժգին հարեւաններով այնչափ որ բազում ցաւեցաւ: Բայց նա բնաւ չէր ցուցներ թէ կը զգար ցաւ:

«Ի՞նչպէս ես հիմա» հարցուցի անոր:

«Քիչ մը կեանք եւս մնաց վրաս, եւ լաւ կ'ըլլար որ ծեծելով զայն եւս հանէիր ինչ» պատասխանեց:

Եւ դարձեալ սխալ ծեծել զնա, մինչեւ որ անկարող ըլլալով կանգնել ոտքի վրայ, դը-

նաց կռթնեցաւ նաւին չըջանակներուն, եւ ես ուրիշ նաւատորմը դրկեցի բերել քառորդս: Երբ բերեցաւ քառորդը, եւ շտկեցի զնա որպէս զի դիտէի, գտայ որ արեւն արդէն անցած էր միջօրէէն եւ թէ ուշ մը: Նացած էի դիտել: Այս բանը եւս առաւել սաստկացուց բարկութիւնս, եւ յանկարծ բռնեցով պատանուն օձիքէն, տարի զնա նաւին ամբարանոցին բերանը, եւ վերցունել տալով անոր դուռը, վար հրեցի զնա եւ երդումներով սպառնացայ թէ պիտի պահէի զնա հոն մինչեւ որ նուաճէր անոր կամակորութիւնը: Յետոյ դրուեցաւ դուռը եւ իջայ սննեակս: Շատ նեղուեցայ այդ օր կէս օրէ ետքը ոչ վստահ իսկ խղճմտանքս կը յանդիմանէր զիս վարմանցս համար, այլ վստահ զի շատ կիրք ելած եւ դառնացած էի: Յանձափս բարկութեան կը շարժէի խորհելով թէ ինչպէս կարող չէի եղած յաղթել այն տղուն, ինչպէս կարող չէի եղած նուաճել անոր անտարբեր եւ յամուռ ընդդիմութիւնը:

«Բայց պիտի ընեմ» ըսի ես ինձ, «կեղծ նուաճ թէ անօթի թողլով պիտի նուաճեմ զնա եւ կամ պիտի ըլլայ սովամահ»:

Երեկոյեան ճաշէն ետքը, գացի ամբարանոցին դրան բերանը, եւ կոչեցի զնա, բայց չտուաւ պատասխան: Դուռը գոցեցի եւ գացի մէկդի: Կէս դիշերէն երկու ժամ առաջ դարձեալ գացի, եւ դարձեալ պատասխան չտուաւ ինձ: Կրնայի խորհել թէ ծեծը անզգայ ըրած էր զնա, եթէ նաւին մէջ գրտնադներէն ոմանք ըսած չըլլային ինձ թէ դեռ նուազ քան ժամ մի առաջ լսած էին որ ինքն իրեն կը խօսէր նա: Մինչեւ առաւօտ ուշադրութիւն չտուի անոր:

Նախաճաշէն ետքը գացի դրան բերանը, եւ կոչեցի անոր անգամ մի եւս: Բան մը չլսեցի անկէ եւ ոչ իսկ տեսայ զնա: Եւ տեսած չէի զնա յորմէ հետէ դրած էի զնա հոն: Բարձր ձայնով կոչեցի քանի մը անգամ, բայց պատասխան չէր տար: Եւ սակայն այն նոյն մարդիկ ըսին ինձ թէ կը լսէին որ կը խօսէր նա նոյն իսկ այդ առաւօտ: Կը թուէր թէ նա զանոնք օգնութեան կոչած էր իրեն, բայց չէր ուզեր խնդրել ինչ օգնութիւն: Ուղեցի նուաճել զնա որպէս զի խնայեցի ինձ եւ աղաչէր: Կը խորհէի թէ պիտի աղաչէր զիս սովամահ ըլլալէն առաջ, եւ այսպէս որոշեցի թողուլ զնա հոն: Ենթադրեցի թէ սողոսկած էր յառաջ դէպ ի նաւին գլուխը որպէս զի լսելի ընէր իւր ձայնը նաւատաններուն: Անոնցմէ ոմանք խնդրեցին ինչ հրաման տալ որպէս զի իջնէին վար եւ վնասէին զնա: Բայց ես հաւանութիւն չտուի, եւ պատիւ սպառնացայ առաջին մարդուն որ համարձակէր իջնել վար:

Կէս օրին գացի դարձեալ եւ կոչեցի, եւ որովհետեւ այս անգամ եւս պատասխան չը տուաւ ինձ, որոշեցի որ դար դրան բերանը եւ ինքն աղաչէր զիս եւ ոչ թէ ես վնասէի զնա այնուհետեւ: Օրն անցաւ: Եւ երեկոյեան դէմ սկսայ սթափիլ: Խորհեցայ տղուն բազում բարեւոր յատկութեանց վրայ, նաեւ անոր այրի մօր վրայ: Երեսուն եւ վեց ժամ մէ հետէ բանտարկուած էր նա, եւ ամբողջ քառասուն ժամ մնացած էր առանց կերակրոյ եւ ջրոյ: Թերեւս այնչափ տկարացած էր որ կորող չէր ձայն հանել այժմ: Դժուար էր ինձ ընել զիջում, բայց աւելի եւս դժուար պիտի ըլլար եթէ մեռնէր նա քաղցէն: Այսպէս հուսկ ուրեմն որոշեցի երթալ տեսնել զնա: Տակաւին արեւը մարը չէր մտած երբ դուռը վերցունել տուի եւ միայնակ ցատկեցի անտուկներուն վրայ:

(Շարունակելի)

ՏՂՈՒ ՄԸ ՃԱՌԸ

Հետեւեալը գրեց տղայ մը իւրեւ ճառի կրթութիւնը դպրոցին մէջ: Նա կը յայտնէ այնպիսի փորձառութիւններ ինչպէս սերիչ հազարաւոր տղայք: Հոգեբուութեամբ լսենք անոնց հարցմանց եւ համեմատութեամբ խոստովանինք մեր պատասխանելու անկարողութիւնը այնպիսի հարցմանց որ շատ խոր են:

Տղուն ճառին նիւթն էր «Հարցումները քննելու վրայ»:

Ինչ որ միշտ կ'ըզեմ գիտնալ այս է, թէ ինչպէս կարող է տղայ մը գիտնալ ինչ որ կ'ըզէ գիտնալ եթէ չկրնար հարցունել հարցումներ: Բայց խնդիրը տարբեր է աղջկանց համար. անոնք կրնան սպասել մինչեւ որ հասկնան, սակայն մանչերը չեն կրնար ըստ պատել. գէթ ես չեմ կրնար:

Բայց ո՞վ կուտայ պատասխանի հարցմանց: Այս է ուրիշ բան զոր կ'ըզեմ գիտնալ: Երբեմն հայրս այս միտն կ'ըսէ, «Նեղութիւն մի տար ինձ, գնա մօրդ» եւ երբ կ'երթամ մօրս, կ'ըսէ, «Ո՛հ, Յակոբ, դու այսպիսի հարցումներ չատ կ'ընես: Չես կրնար սպասել մինչեւ որ հասկնամ եւ խորհիմ թէ ինչ պատասխանելու եմ քեզ»:

Բայց մայրս բնաւ չկենար եւ չհատիր եւ չգտնիր պարապ ժամանակ, եւ հօրաքոյրս չունի ժամանակ որչափ մայրս ունի, վասն զի ունի մի միայն մանուկ, եւ անոնք որ ունին վեց զաւակ ինչպէս մայրս, բնաւ չունին ընելու այնչափ գործ որչափ անոնք որ ունին մի միայն զաւակ: Ուրեմն կը նմանի նա հաւու որ մի միայն ձագ ունի:

Վարժուելու կ'ըսէ, «Եթէ բան մը չէք հասկնար, հարցունէք գիտցողի մը որ բացատրէ ձեզ»: Լաւ, ես միշտ այդպէս կ'ընեմ. բայց կը թուի թէ ոչ ոք կ'ըզէ բացատրել ինձ ինչ որ կը հարցունեմ: Անցեալ կիրակի Մր. Լաթրոփ քարոզեց մեռնելու եւ երկինք երթալու վրայ: Եւ երբ եկաւ կիրակնօրեայ դպրոց, կէս օրէն ետքը, հարցունցի անոր թէ իմ հոգին ինչպէս կրնայ բարեւոր ձեւ մը պահել առանց ունենալու մօրթ, կամ ինչ կըլլար այն մինչ նոր մօրթ կը պատէր զայն մինչ հինը կը թաղուէր հողին մէջ. եւ ըսաւ ինձ թէ այն ատեն չունէր ժամանակ ինձ պատասխանելու:

Եւ երբ բօխչին եկաւ տեսնել թէ մանկան պատուաստը բռնած է թէ ոչ, հարցունցի անոր թէ ո՛ւր կը գտնուէր պատուաստը զայն անոր բազկին վրայ դնելէն ետքը, մինչեւ որ եղաւ խաղաւարտ. եւ նա ըսաւ թէ պիտի բացատրէր ինձ զայն ուրիշ ժամանակ:

Հարցունցի դպրոցի հոգաբարձութեան, թէ ինչո՞ւ համար չկային արեւելեան եւ արեւմտեան բեւեռներ ճիշդ ինչպէս կայ հիւսիսային բեւեռ. յետոյ հարցունցի նաեւ թէ ինչ օգուտ ունին բեւեռք. եւ միայն Պրատն ուարկաւագ էր այն անձը որ պատասխանեց ըսելով, թէ բեւեռք օգտակար են սաւառնին համար որ կը կապեն յիմարական հարցումներ ընող տղաքը: Բայց այս հարցմունք չեն յիմարական վասն զի կ'ըզեմ որ բացատրուին: Ես կ'ըզեմ որ բացատրուին անոնք, վասն զի երբ ըլլամ չափահաս մարդ թերեւս դայ ինձ փոքր տղայ մը եւ հարցունէ նոյն բաները, եւ ես չեմ կարող պատասխանել տղուն եթէ ես ինքն չեմ տեղեակ անոր:

ԿԱՐՄԻՐ ՅԱԿԻՆԹ ԵՒ ՇԱՓԻՒՂԱՅ

Պատուական քար մը չորս կերատ ծանրութեամբ. կ'արժէ 400—450 Անգլ. ոսկի. բայց քան զայս ծանր յակինթը յոյժ սակաւ

ւազիւտ են նաեւ յոյժ թանկագին: Թափէր-նիյէ նկարած է Պարսից Շահին վերաբերեալ յակինթի մը պատկերը, որ կը կշռէ 175 կերատ: Եւ կ'ըսուի թէ Պարսից թագաւորը ունին յակինթ մը որ աղաւնույ ձուռ չափ մեծ է: Մեծագոյնն որ ցորդ տեսնուած է յերոսոլիմ, է այն զոր Շուէտի Կուստաւուսեր-րորդ ընծայեց Ռուսիոյ Կայսրուհւոյն, երբ այցելեց Ռուսիա յամին 1777: Գոյնն է ազնիւ եւ մեծութիւնն է հաւասար հաւու փոքր ձուռ: Ընտրեալոյն յակինթը կը գտնուին Մէլլանի, Սիւսի, Պիրմայի եւ Եւրոպայի այլեւայլ կողմանց գետերու աւազներուն մէջ: Պիրմայի թագաւորաց միոյն տիտղոսն էր Տէր Յակինթից. եւ կ'ըսուի թէ իւր քով կը հաւաքէր չքնաղագեղ եւ աղնուագէյն յակինթները որ կը գտնուէին իւր տէրութեան սահմաններուն մէջ: Պիրմայի հանքերն կը պահպանուէին մեծ զգուշութեամբ, եւ թոյլ չէր տրուէր Եւրոպացւոց մօտենալ անոնց: Կարմիր յակինթն ինչպէս նաեւ չափիւղան կը կազմուի գուտ բիւրեղացեալ ալ-միւլէ կամ քարէքէ, որ է քար կարծրագոյն ալ-գամանդէն ետքը: Եւ այս տեսակ քարերը այնչափ նոյնօրինակ են կազմութեամբ, որ կարմիր չափիւղան, կարմիր յակինթը եւ կապոյտ յակինթը չափիւղայ կը նկատուին: Գտնուած է երկայն բիւրեղ մը, որոյ մէկ ծայրն էր կարմիր յակինթ, եւ միւս ծայրը կապոյտ չափիւղայ, եւ մէջ տեղը անգոյն բիւրեղ մը:

Պատմական քարերը երբ կը քննուին, կ'ելլեն շատ անգամ անարժան իրենց համբաւոյն: զորօրինակ համբաւաւոր յակինթը զոր, կը պատմուի թէ, Քաթիլիցի Տոն-Փեթրոյ տուած է Անգլիոյ գահաժառանգ Սեաւ Իշխանին, Եղուարդայ, յամին 1307 յետ Նաճարայի պատերազմին, եւ զոր Հէնրի Ե. յետոյ իւր սաղաւարտին Աճէնքուորթի ճակատամարտին մէջ, եւ որ այժմ գրուած է Անգլիոյ կայսերական նահանգային թագի մուսէոնին մէջ է, Սքայնէլ կոչուած քարը: Գաղիոյ թագաւորին, Կարոլոս Առիւծասիրտի, անագին յակինթը զոր իւր զարդ ոսկեւ վարդի մը մէջտեղ հաստատած էր եւ զոր Պէրնցիք գրաւեցին Կրանսնի յողթութենէն ետքը, եւ զոր Ճէյքըպ Փուկկըր ծախու առաւ, հասկցուեցաւ թէ կեղծ էր:

Կարմիր յակինթը կը համարուէր ի հնունդ յուսուածք ընդդէմ թունոց, ժանտախտի, տխրութեան, չար խորհրդոց եւ ամբարիշտ ոգոց. եւ որ առաւել գործնականին է, կը կարծուէր թէ կը պահպանէ կրողը չարիքէ, սեւեռալով կամ մթազնելով: Պրահմանեան աւանդութիւնք կը նկարագրեն աստուածոց բնակալայրերը լուսաւորեալ անագին յակինթներով եւ զմրուխտներով: Շափիւղային եւս ընծայուած են նոյն աստիճանի մոգական յատկութիւնք: Յակինթն ունէր Միջին դարուց մէջ մեծ յարգ, վասն զի կը կարծուէր թէ կը խափանէ չարիք եւ անսուրբ խորհուրդներ. եւ քուրմերը կը կախէին իւրեւ զարդ հաւատալով թէ ունի կարողութիւն պաշտպանելոյ կրողին անարատութիւնը: Սուրբն Յերոնիմոս կը սնդէր թէ անով կրնամք գտնել չորհրդ իշխանաց առջեւ, կը խաղաղին թշնամիք, եւ կը գտնենք ազատութիւն ի գերութենէ: Բայց նշանաւոր յատկութիւններէն մին զոր կ'ընծայէր նմա, էր այս թէ կարող է սպաննել ուեւիցէ թու-նաւոր սողուն որ կը դուրս անոր հետ նոյն շիւլին մէջ: Անգլիոյ Մուսէոնի Հանքաբանական սրահին մէջ կայ Պուտտայի մէկ արձանը որ իւր մէկ մասնաշափ բարձրու-

թիւն ունի եւ քանդակուած է միակտուր եւ կատարեալ չափիւղայ: Ծանօթ մեծագոյն քարը որ 132 $\frac{1}{16}$ կերատ ծանրութիւն ունի, կը կոչուի «Վաճառական փայտեայ դրօշակ», զի այս էր գործ անձին, որ գտաւ զայն ի Պէնկալա: Կը կոչուի նաեւ «Ռեպրոլի», յանուն նախկին տէրոջ: Փէրրէ անուն Գաղիացի գոհարեղինաց վաճառական մը գնած է զայս 170,000 Ֆրանքի. եւ այժմ է Հանքաբանական Մուսէոնին մէջ ի Փարիզ:

ԱՒԱՆԳՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ ՏԱՃԱՐԻՆ ՎՐԱՅ

Գեղեցիկ աւանդութիւն մը Սողոմոնեան տաճարին տեղւոյն վրայ, կը գտնուի Հրէական գրուածոց մէջ: Եւ է հետագայն:

Տեղը որոյ վրայ կառուցուեցաւ Սողոմոնեան տաճարը, կը վերաբերէր երկու եղբարց, որոց մին ունէր ընտանիք եւ միւսը չունէր: Այն տեղւոյն վրայ կը գտնուէր տրտ ցորենոյ: Հոնձին յաջորդ երկույն երբ ցորենը գաղիչներու (ցորենոյ որաներէ բաղկացեալ մեծ խոճ) բաժնուեցաւ, երէց եղբայրն ըսաւ իւր կնոջ, «Կրտսեր եղբայրս անկարող է տուալ օրուան ծանրութեան եւ ջերմութեան: Ես պիտի ելլեմ, առնուիմ իմ գաղիչներս եւ դնեմ զանոնք անոր գաղիչներուն վրայ տաանց ի մացունելու անոր»: Կրտսեր եղբայրը նոյն բարի շարժառիթով ըսաւ ինքնիրեն, «Երէց եղբայրս ունի ընտանիք եւ ես չունիմ. ես պիտի օգնեմ անոնց պիտոյից: Պիտի ելլեմ առնուիմ իմ գաղիչներս եւ դնեմ անոր գաղիչներուն վրայ, առանց իմացունելու անոր»: Հասկցիր թէ անոնք երկուստեք ինչ դարմանքով լեցուեցան, երբ հետեւեալ տաւառ տուն գտան որ իրենց իւրաքանչիւրին գաղիչները չէին պակասած: Այս դիպուածը տեւեց յաջորդաբար քանի մը գիշեր, եւ անոնք իւրաքանչիւր որոշեցին իրենց մաքին մէջ հսկել զգուշութեամբ եւ լուծել այս դադանիքը: Ըրին այնպէս. եւ ահա յաջորդ գիշեր պատահեցան իրարու կէս ճամբան իւրաքանչիւրին գաղիչին մէջտեղ, իրենց ձեռուները լեցուն ցորենի խուրձով:

Այսպիսի դիպուածովք սրբացեալ գետնի վրայ կառուցուեցաւ Սողոմոն թագաւորին տաճարը, որ էր ընդարձակ, հոյակապ, հրաշալիք եւ գործնական աշխարհի: Աւաղ, մեր օրերուն մէջ սրտի անձինք կան որ կ'ուզեն մանաւանդ գոյնաւ իրենց եղբարց գաղիչները քան յաւելու անոնց վրայ միակ որայ մը:

ՏԵՂԻ ԵՒ ՇԱՓԻՒՄՆ ՅԱՒՈՅ

Յոււր այնչափ սովոր ենք ճշդ-ընծայել որ կրնայ ի սկզբան անտեղի թուիլ կիթէ ըսենք թէ այլ ուրեք ունի իւր տեղը եւ ծագումը: Գիտենք թէ ընդհանուր ջրային գրութեան մի մեծ գործողութիւնն է փոխադրել զգացում, որ երբ անհաճոյ է կը կոչենք ցաւ: Անուրանալի է այս. սակայն եւ այնպէս ցաւոյն գոյութեան եւ աստիճանին նախելով այնչափ աւելի հարկուոր եւ կարող բան մը կը գտնենք որ թէեւ անոր փոխադրութիւնը կոխեալ է սոսկ ջրերէն, կրնանք պատշաճապէս ըսել թէ տեղն եւ ծագումը անդր է քան գասնք. եւ տիրապէս չեն բնաւ ֆիզիքական: Յաւն է հոյսն:

Անտարակոյս չունենք նպատակ այսու հաստատել թէ ֆիզիքական ցաւ չկայ, այլ կը հաստատենք զայս, թէ ցաւոյն աստիճանը որ ամբողջ կենդանական կենաց մէջ կայ, անոնց մասաւոր ներդրածութեան, բաղդատա-

բար անհաշի խոնարհ է քան զանոնք որ մեր գրգռմունքը կը համոզեն զմեզ հաւատալ թէ, եթէ կարող ըլլայինք մեր փորձառութեան մտաւոր տարրը արտաքսել, ցաւե՛ր զորս շատ անգամ կը կրենք, անտարակոյս պիտի կուրուսանէին ո՛չ իրենց գոյութիւնը այլ իրենց բոլոր սաստկութիւնը։ Արդ ցուցնենք կէտեր որովք ունինք պատճառներ այսպէս հաւատալու։

Առաջին կէտն այս է, թէ անասուններն ֆիզիքական փոփոխութիւններ կրնան ցաւ կը կրեն քան մարդկային արարածք։ Կրնանք դիւրաւ տեսնել սորա անպայման անոնց սովորական գործողութեանց մէջ։ Բազում ատուղակունք կը քեցեն իրենց թիւերուն մասունքը ջնջին գրգռմամբ, եւ կը մնան դեռ անփնաս փոփոխութեանէ կամ կորստեանէ։ Երբ կէտ ձուկ մը կտրատես բարեխառն կլիմայից մէջ, շանաձկունք պար կ'որոնեն բոլորակը փափաքելով ուտել։ Ասոնք որովհետեւ կըրնան վտանգ պատճառել երկու մարդոցն որ կ'իտին մարմնոցն վրայ գործողութիւն կ'ընեն, սովորութիւն է դնել մէկը որ հոգ տանի վանել զանոնք։ Մեծ գուարճութիւն է անոր համար, եւ կը կտրատէ շանաձկունքը անողորմաբար։ Կարի յաճախ տապալի ձեռ սուր գործիւն զօրաւոր հարուած մը տալով շանաձկան մէկ կողմը ամբողջապէս կը բանայ, եւ դուրս կը թափին անոր աղիքներն եւ կը տատանին ջրոյն մէջ մինչ նա կը լողայ։ Բայց եւ այնպէս այս հարուածը չզրարեցունել զնա գործելէ, կամ ի սկզբան չը թուիր թէ մասնաւոր փնաս մը կրած է, վասն զի կը յափշտակէ նա կէտ ձկան ճարպի իւրաքանչիւր խայծ բռնելով դիւրաւ ինչպէս առաջ։

Բայց կրնայ ըսուիլ թէ ասոնք պաղարիւն կենդանիներ են, եւ հաւանականաբար կարի դոյզն զգայութիւն ունին։ Վասն որոյ դառնանք բաղադրաբար յոյժ բարձրագոյն կարգի մը, որմէ միայնակ դէպք մի յառաջ բերելն բաւական է բացատրելու մեր տեսութիւնը։ Օր մը բերուեցաւ բանակը մատաղ եղջերու մը, որուն առաջակողմնան սրունից մին կտրած էր գնտակէն։ Տղայոց զուարճութիւն մը ընելու նպատակաւ եւ մեռնելէն ազատելու յոսով, որոշեցինք կտրել սրունքը ուսին մօտ։ Թմբադեղ (քլորֆորմ) չկար մեր քով։ Եւ կտրելու գործողութիւնն կատարեցինք առանց թմբեցուցիչ դեղոյ։ Նոյն ժամանակ ըզգուշութեամբ մեր զիտողութեան առարկայ ըրինք կենդանեաց ցուող վերաբերեալ սոյն նիւթը։ Եւ կը սպասէինք տեսնել արդիւնքը։ Բայց հազիւ թէ ջնջին նշան մը երեւեցաւ։ Եղջերուի մը աչքը զգացում արտայայտելու եզակի յատկութիւնն ունի։ Եւ եթէ երբեք կրնայ հաւատք ընծայուիլ այսպիսի նշաններու, յայտնապէս շատ ջնջին էր իրական ցաւը, որոյ փորձն կ'աւելոյր այս մատաղ եղջիւր կը գործողութեան միջոցին։

Դարձեալ գալով աւելի բարձր օրինակի մը։ Մեք կը ճանչնանք սա կատարելապէս քաջամասնօթ իրողութիւնը, թէ վայրենի մարդիկ դոյզն ուշադրութիւն կ'ընծայեն այն վընաներուն, որոցմէ սաստիկ կ'ընդունին քաղաքակիրթ մարդիկ։ Կրնայ ըսուիլ թէ նոքա ցաւու տոկան կը համարին պարծանք։ Վասն որոյ այնպիսի նշաններ ցոյց չեն տար։ Կուրելի է թէ ճշմարիտ է այս ինչ ինչ պարագայից մէջ, զորօրինակ երբ յիշերիմ զի մամարտ մը ներկայ է, եւսայն, բայց ուրիշ պարագաներ բոլորովին վճռապէս կը ցուցնեն թէ նոքա իրապէս միայն քիչ կը զգան ցաւ։ Քիչ ժամանակ անցած է յորմէ հետէ Դամարաստանի (Սկիւրիկէ) միսիոնարներէն մին տե-

ղեկագրեց թէ ընդհանրապէս ծածկուած են այստեղներով, որոնք մեզի սոսկալի նեղութիւն պիտի տային։ Բայց զրեթէ բոլորովին ոչինչ կը համարին զանոնք։ Այստեղներուն ծագումը հետաքրքրական բան է։ Անոնք այնչափ կրակարանին մօտ կը խոնին, ջերմութենէն հաճոյք զգալով, որ անոնց մօրթը կ'այրի դեռ զիտակից չեղած, եւ յառաջ կուգան ծանր այտուցներ։

Դարձեալ ամէն վիրաբոյժ կը տեսնէ համոզական անպայման իւր ոտօրեայ փորձառութեան մէջ, թէ իւր հիւանդներուն զգայութիւններն այնչափ կը տարբերին իրարմէ որ ֆիզիքականէ տարբեր պատճառ մը կ'ենալու է։ Անոնց կազմութեան ջղային հիւսկէնին մէջ չկայ այնչափ բազմազանութիւն գորշ նիւթոց խողովակներու կամ սպիտակ նիւթոց թիւերու, որ այնչափ տարբերութեանց պատճառ ըլլան, որոցմով ոչ միայն կը յայտնեն ցաւ, այլ անտարակոյս կը զգան եւս։ Նաեւ քաջ զիտէ թէ մտային ուշադրութիւնը կրնայ գլխովին վերցած ըլլալ անկէ, մինչեւ ըլլալ մարմնոցն կատարելապէս անզգայ ցաւոյ։

Արդ երբ կը փաստաբանենք թէ անասուններն կը նեղուին աւելի քիչ քան որչափ կը կարծուի, չունինք երբեք նպատակ քաջալերել «անգլութիւն առ կենդանիս», այլ միայն յառաջ կը բերենք այս իւր կարեւոր տեսութիւն ընախօսական եւ հոգեբանական։

ԱՅԼԵԻ ԱՅԼԲ

ԱՐԺԱՆԻ ՅԻՇԵԼՈՒ Մարդու մարմնն ունի մէկ լիար ծանրութիւն ջրոյ մէջ, եւ աթոռ մը կրնայ վերցունել երկու անգինք, այն է կը պահէ անոնց գլուխը ջրոյն երեսը։ Եւ այս միտքն է կարեւոր ջրոյ վտանգաց ժամանակի մէջը կրնայ դիւրաւ ջրոյն երեսը մնալ գնելով միակ մատը պատուանդանի կամ աթոռի կամ արկղիկի կամ կտոր մը տախտակի վըրայ, եւ գործածել երկու ոտքերը եւ միւս ձեռքն իւր թիակ, զոր գործածէ երթալու դէպ ի ջրոյն եզերքը։ Անհրաժեշտ կարեւոր չէ լողալ գիտնալ ընկղմելէ դեռ մնալու համար։ Ինչ որ կը պահանջուի, է դոյզն ինչ փորձառութիւն թէ ջուրն իւր երեսը կը հանէ մարդկային մարմնը եւ հաւատք այս ճշմարիտ իրողութեան վրայ։ Մանկունք եւ այլք ամենայն գիտնալու են փորձիւթ ջուրը զիրենք իւր երեսը կը հանէ։ Տասը դէպքէ իննին մէջ աւելի նպատաւոր է ջրի արկածներէ ազատուելու գիտնալ թէ ինչ բան որ կրնայ պահել ջրէն վեր մէկ լիար ծանրութիւն, կրնայ պահել մարդոյս գլուխը ջրէն վեր քան որչափ լուղակի մը ամենափորձ ճարտարութիւնը։ Մարդ մը որ տեղեակ չէ թէ ջուրն իւր երեսը կը հանէ իւր մարմնը, կը ջանայ ընդհանաբար ելլել ջրոյն երեսը տատանող առարկային վրայ, որպէս զի ազատուի խեղդուելէ։ Եթէ սա բաւական մեծ է, շատ լաւ։ Բայց յաճախ կը պատահի որ չըլլար բաւական մեծ որ կարենայ պահել շատ մարդիկ միանգամայն կատարելապէս ջրոյն երեսը։ Այսպէս կը պատահի շատ անգամ, երբ մարդիկ զբօսնոյ համար կընտրեն հաւակ եւ սա կը չըջի։ Նաեւ կ'ընէ զբոսնորներն ամէնքը կ'ուզեն անմիջապէս ազատիլ խեղդուելէ, ելլելով չըջած կամ կ'իստով չափ լցուած հաւակին վրայ, եւ կ'ընկղմին ամէնքը բայց յայնպիսեաց զորս կրնայ տանել չըջեալ հաւակը։ Եթէ անխոռ յանձնեն զիրենք ջրոյն, որ իրենց մարմնոց ծանրութեան ինսուս եւ ինչ հարկաբերորդ վերցունէ, եւ չըջեալ հաւակը մնացեալ մէկ հա-

րկաբերորդը կրնան ամէնքն եւս ազատիլ ընդհանրապէս։ Երջեալ կամ կ'իստով չափ ջրով լցուած տախտակաշէն հաւակ մը՝ այս կերպով կրնայ պաշտպանել աւելի մարդ քան որչափ կրնայ տանել երբ ըլլային վրան։ Կարող է ջրոյն երեսը պահել այնչափ մարդոց գլուխները, որչափ մարդիկ կարող ըլլան բռնել հաւուն եղբերը։

ՈՐՈՏԱԼԻՑ ՓՈԹՈՐԻԿԵՐՈՒ ՎՏԱՆԳՆԵՐԻՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ «Լոստոնի Շանթարգելի ընկերութեան տեղակալները» որ քանի մը խորհուրդներ տուած է թէ ինչպիսի դիրքերէ զգուշանալու են մարդիկ սաստիկ որոտալից փոթորիկներու միջոցին, զիտողութիւն կ'ընէ թէ գլխաւոր վըտանդը որուն կ'ենթարկին մարդիկ եւ անասունք, յառաջ կուգայ անոնց մարմնոցն ելեկտրականութեան ընտիր հողորդիչ ըլլալէն քան որչափ են ուրիշ առարկաներ, որպիսի են ծառ եւ պատ, որոց մօտը կանգնած են։ Թէեւ կենդանի մարմններ վատ հողորդիչ են այսինքն ելեկտրական հոսանաց կը զիմադրեն բաւական, եւ այս պատճառաւ յառաջ կը բերեն ջերմութեան ծաւալում եւ մարմնոցն կազմութեան մէջ մասնակցանց (հիւլէի) խանգարում։ Եթէ ոք կեցած է կանգուն կամ կը քալէ կամ ձի հեծած է դաշտի մը մէջ որոտալից կամ կայծակնափնաս փոթորկի ժամանակ, կը գտնուի վտանգաւոր դիրքի մէջ, վասն զի անոր մարմնը եւ թակայ է կոյծակահար ըլլալու, մինչ նուազ զիմադրութիւն կ'ընէ քան օդը, եւ վտանգը աւելի շատ կ'ըլլայ եթէ մօտը ջուր կայ, կամ ընդարձակ մետաղի զանգուածներ կան գետինն մէջ։ Անջրդի տեղեր կենալը եւ պառկած դիրքը աւելի ապահով է քան թէ կանգուն դիրքը։ Պէտք է միշտ զգուշանալ ջրանցից մօտ տեղերէ։ Լաւագոյն է պառկիլ գետինը քան կանգնիլ կամ նստիլ։ Եթէ ապաստանելու ծածկոյթ մը կայ մօտերը, մտնելու է անոր ներքեւ անմիջապէս։ Բայց կանգնիլն տան մը պատի, խոտի դէզի կամ ծառերու ներքեւ, առանել վտանգաւոր է քան մնալ բոլորովին անծածկոյթ տեղ։ Անպահովագոյն է բաղադրաբար մարդիկ կամ գոմի ներքին կողմը կենալ բաւական հեռի պատերէն։ Բաղադրաբար ապահով է ծառոց բուններէն կամ ճիւղերէն հեռի կենալ երեք չորս կանգնոյ չափ։ Բայց մասնաւորապէս վտանգաւոր է յենուլ ծառի երբ որոտում կայ։ Տեղեկագիրը կը թելորդէ նաեւ թէ որոտմանց միջոցին լաւագոյն է վազել յարկէ «ենեակներ» ելլալ այնպիսի տեղերու մէջ որ շանթարգելով պաշտպանուած չեն, եւ որչափ կարելի է կենալ սննեկին միջակայքը, զգուշանալ մարդեայ շղթաներով կառուած առարկաներէ, սկիւղէ կարափներէ, վառարաններէ, հոյւթներէ որ պատած են մետաղեայ նիւթով, երկաթեայ սկիւղէ եւ վառարաններէ։

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԳԻՏԵՐ։ Երբ կը քնենք սա խնդիրը թէ մարդ ինչպէս անցած է վայրենութեան վիճակէ դէպ ի քաղաքակրթութիւն, առ հասարակ այնպէս կը թուի մեզ թէ եղած է այն շատ յամր, դժուարին եւ բազում աշխատութեամբ։ Բայց աստ եւ անդ կը կարգանք աղիւ հնարից եւ դիւտից վրայ որք կարողացած են զմեզ ընել յանկարծական յառաջադիմութիւն, եւ մեծ միջոցէ անցնել մէկ ոտիւնով։ Այսպէս եղաւ տապաղութեան դիւտը եւ այսպէս շոգոյ գորութեան յաջող գործածութիւնը մեքենայից։ Կը թուի սակայն թէ, թէպէտ արդի ժամանակաց մէջ կայ այնչափ պանծալի եւ արագ յառաջադիմութիւն, հին ժամանակը կարի յոյժ առաւել հարուստ էր այն

տեսակ գիւտերով որ կը լինին սկիզբ դարձա-
գլորւորներու, եւ կընծայեն նոր եւ ահագին
մղում մարդկային յառաջագործութեան: Կը
թուի թէ հին գիւտը կտրի յոյժ առաւել
կարեւոր են քան նորերը եւ կտրի յոյժ ա-
ռաւել աղքատութիւն ունին մարդոց ճակա-
տագրին վրայ: Օրինակի աղաղակ: Ինչպէս
աննշան է սպաղարկութեան գիւտը բաղդատե-
լով նոյն իսկ գրաւոր լեզուի գիւտին հետ,
որ է նշանագրովը մարդկային ձայնից ա-
թութեանը ներկայացունել եւ զանոնք պը-
ռւքնի վերածել: Ինչպէս ապարդիւն պիտի
ըլլար շոգոյ առաձգական գորութիւնը եթէ
գտնուած չըլլար նախապէս քան զայն շատ
աւելի մեծ գիւտը մեքենական գորութեանց,
լծակի, ճախարակի եւ պտուտակի, զորս շո-
գին կը դնէ ի շարժման: Արժան է անձկա-
նօք հետաքրքիր ըլլալ գիտնալով թէ արդեօք
ով շինեց առաջին պտուտակը: Ազոցն հա-
մարտեցաւ այնպիսի հրաշալի գործի որ ա-
նոր հնարիչը դատարարեցաւ ի շարս առտուա-
ծոց: Տրուեցաւ նոյն պատիւը պտուտակը
հնարողին: Եթէ կարելի ըլլար տեսնել յա-
ռաջմէ թէ ինչպէս կարեւոր եւ զանազան
են պտուտակին ծառայութիւնները, թէ ինչ-
պէս անհուն օժանդակութիւն պիտի գտնե-
ին մարդիկ անկէ, չիք տարակոյս թէ այն
պիտի համարուէր գերմարդկային գիւտ այն
օրերը որ հնարուեցաւ:

ՓՇՐԱՆՔ

Փետր. 27ին ճիշդ տարի մը ետքը պայմա-
նադրութեան օրէն, որ եղաւ 2օր. Կրանթի
հետ որ սա գրէր իւր «Անճնական Յիշատա-
կարանք» անուն գործը, հրատարակիչը զըր-
կեց 2օր. Կրանթի այրի տիկնոջ 40,000 Անգլ.
ոսկւոյ փոխանակադիր մը իբրեւ անոր բաժի-
նը առաջին հատորին վաճառումէն գոյացած:
Հրատարակիչը կը յուսայ թէ տիկինը պիտի
ստանայ նոյնչափ գումար մի եւս երկրորդ
հատորէն: Այս պիտի ըլլայ մեծագոյն գու-
մարը որ երբեք տրուած է մէկ անգամով հը-
րատարակչէ մը: Լորտ Մաքուէյ ընդունեց
20,000 Անգլ. ոսկւոյ փոխանակադիր մը իբրեւ
առաջին վճարը իւր Անգլիոյ Պատմութիւն
անուն գիրքին: 2օր. Կրանթի գիրքին ա-
ռաջին հատորին այս առաջին տպագրութիւ-
նը որ կը բաղկանար 323,000 օրինակէ, մե-
ծագոյնն է ցարդ միտահոյն հրատարակեալ
որեւիցէ գրուածոց օրինակներուն, եւ գրե-
թէ վաճառուած է արդէն:

— 2Արապի փաշա, անոր քաղաքներէ տեղի
ի Սէյլան այցելողներու կը տրուի այժմ տըպ-
եալ այցեւորմա յորում գրուած է թէ փա-
շան հաճութեամբ կ'ընդունի զնա այցելողնե-
րը, բայց նաեւ կը խնդրուի չիօսել որեւիցէ
քաղաքական խնդրոց կամ լրոց վրայ:

— Պրաղլիոյ գահուն ժառանգը Իզապէլ-
լա իշխանուհին ոչ միայն է բարի Կաթոլիկ
այլ եւ կրօնասէր յոյժ, եւ ոչ ի պաշտօնէ կա-
պակցութիւն ունի Րիոյ Եանէյրոյ քաղաքին
այլեւայլ կրօնական հաստատութեանց հետ,
եւ միայն անցեալ ամիս հասկցուեցաւ թէ նա
կ'օգնէր մատրան մը աւելու գործին մէջ
հաղնելով հասարակ դեղնագոյն չընդգետ:

— Կ'ըսուի թէ Շուէտի թագաւորը եւ թա-
գուհին անգամ գրուած են զինեհատութեան
ընկերութեան, ոչ վասն զի Նոյնի Վեհափա-
ռութիւնը ցարդ ցուցած էին ոգելից ըմպելի
չսփազանց գործածելու հակամիտութիւն,
այլ որպէս զի քաջալերութիւն տան արեւ-
ցութենէ հրօտարելու:

— Լըպըն Թայֆի արժէքը կը հաշուի ըլլալ

5,000,000 Անգլ. ոսկի, Սթանֆորտը 2,000-
,000 ոսկի, Տէյն Են-իւնը 1,200,000 ոսկի:
Փըլի Ժոնսոն, մեծագոյն եկամուտ բերող
լրագիրն ի Բարիզ կը բերէ շահ տարին 120
հազար Անգլ. ոսկի:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀԱՆՈՒՐԴ

2օր գրեաց քահանայ ոմն Փարիզեցի եւ
թարգմանաց Մատթէոս Եպիսկոպոս Այ-
վազեան:

Այժմ տեսնենք թէ Հռովմէական եկեղե-
ցին ի՞նչ կերպով ի գործ կը դնէ Ապաշխա-
րութեան խորհուրդը:

Որքան աւելի վերերը բարձրանաւ եւ
շերտաւորութեան խորը երթոս կը տեսնե-
ն որ այնքան աւելի այս խորհուրդը աներե-
ւոյթ կը լինի, եւ սորա տեղը կը բռնէ հո-
գե-որ հայր-Նիւն: Խոստովանաւորը մէկ
բան մը չէ, վասն զի Հռովմէականաց հա-
մար արձակումը բոլորովին երկրորդական
բան մի է: Հոգե-որ հայր է միայն որ բանի
տեղ կը դրուի ու պատիւ կ'ընդունի: Վասն
զի այժմ ապաշխարանաց խորհրդոյն էական
մասը խոստովանաօր խրատներն են: Այս
բանս այնչափ ճշմարիտ է որ քահանաներէն
ոմանք, եւ այն աւելի անուանինքը, կը
պարծենան իրենց բարեկամաց առջեւ թէ
այս ինչ հռչակաւոր տիկնոջ ոչ թէ խոստո-
վանաւոր են իրենք հապա հոգե-որ հայր:
Խոստովանաւորութիւնը ստորին կարգի քա-
հանայից մնացած է: Բարձրատիման եկե-
ղեցական ասացեալները կամ թէ վերին կար-
գի քահանաները, այս հոգեւոր հայրութեան
վերայ միայն մեծ համարում ունին: ամօթ
կը համարին իրենց արձակում տուող քահա-
նայից կարգը դուրի, որպէս թէ արձակումը
ի Բրիտանիոյ ընդունուած քահանայական
պաշտօնին գործադրութիւնը չ'լինէր:

Մինչդեռ մէկ կողմանէ քահանային քա-
հանայութիւնը կը վերնայ վրայէն ու տեղը
կը բռնէ բարեկամութիւնը կամ խորհրդակա-
նութիւնը, ուրիշ կողմանէ եւս նոյնպիսի
ծանր փոփոխութիւն մը կը լինի: Ըստ տե-
սակաւին կը վարդապետեն թէ ապաշխա-
րութեան խորհրդոյն մէջ զղջումը ամէն բանէ
վեր է, բայց ըստ գործնականին այն զղջումը
երկրորդ կամ երրորդ աստիճանի կ'իջեցունեն,
որպէս զի մեզաց խոստովանութիւնը առա-
ջին կարգի բան համարուի:

Այն բաւական չէ, աւելի եւս հեռու կ'եր-
թան. իրենց պահանջած ոչ եթէ խոստո-
վանութիւն կը լինի, հապա պատմութիւն:

Խոստովանողին փոխանակ պարզապէս
մեղքը խոստովանելու ըստ տեսակին, խելքը
միտքը կու տայ այն մեղքին պարագաները
պատմելու դայթակղական կերպերով: Եթէ
ապաշխարողը իւր խղճմանը հանգչեցու-
ցած կը համարի, ոչ այնչափ անոր համար
որ ամէն բան ըսեր է:

Այս բանը ո՞չ ապաքէն խանգարել է խոր-
հրդոյն իսկութիւնը. եւ միթէ միայն ապաշ-
խարողին է յանցանքը. ո՞չ ապաքէն աւելի
յանցաւորը խոստովանաւորն է, որ փոխա-
նակ խորհրդոյն օգուտ մը չ'բերող պարագա-
ներուն պատմութիւնը արգելելու, ինքը
պատմել կու տայ հետաքրքրութեամբ, կամ
զուցէ նաեւ հետաքրքրութենէ ալ աւելի
վրասակար դիտաւորութեամբ:

Դիտաւորութիւնը թողունք. ո՞չ ապաքէն
նոյն իսկ գործողութիւնը շատ անգամ կա-
տարեալ կրօնաքննութիւն է. եւ սաստիկ
անբարոյական կրօնաքննութիւն: Ասով է

ահա որ ապաշխարողը իւր մեղքերը խոստո-
վանելու տեղը, այնպէս կ'ընկզմի շատախօ-
սութեան մէջ որ կը սկսի ուրիշներուն մեղ-
քերը խոստովանել, եւ խոստովանաւորը
փոխանակ մասնաւոր անձի մը յանցանքին
պարզ խոստովանութիւնը լսելու, ընտանեաց
զազոնիքներուն մէջ կը մտնէ, ուղածին պէս
կը կառավարէ զանոնք ի դիմաց Աստուծոյ:
Խիստ շատ անգամ անխոհմ խրատներով կը
բաժնէ իրարմէ այն անձինքը որ ընտանե-
կան սիրով միաբան պիտի մնային մէկմէկու
հետ:

Վերջապէս այնպիսի խնդիրներու մէջ կը
մտնէ որ աւելի ընախօսական կամ ֆիզի-
զական բաներ են, եւ ոչ թէ բարոյական,
թող թէ կրօնական:

Երկրորդ խանգարումները ապաշխարանաց
պաշտօնութիւնն է: Ապաշխարանաց վախճա-
նը պիտի լինէր քաւութիւն անցելոյն եւ նա-
խապահետ ապագային համար, եւ սա-
կայն շատ անգամ ապաշխարանք ըսածնին
ողորմելի աղօթք մի է որ ամենեւին քաւու-
թիւն չ'բերեր. գործուած յանցանքներուն
հետ ամենեւին յարաբերութիւն չ'ունի, եւ
ամենեւին դժուարութիւն մը չ'տար յանցա-
ւորին ինքզինքը չ'տիկնու:

Եթէ ապաշխարողը չ'կատարէ ապաշխա-
րանքը մոռացութեամբ կամ անհոգութեամբ,
վրաս չ'ունի. բաւական է որ միւս խոստովա-
նութեան մէջ ուրիշներէն աւելի իմաց տայ
հոգեւոր հօրը, անով ամէն բան կը վերջա-
նայ: Եւ կամ եթէ ապաշխարանքը խիզճով
աղօթք մը չէ, թեթեւ ողորմութիւն մի է,
նոր կերպով դրուած, այնպէս որ եթէ ա-
պաշխարողին հաճոյ ալ չէ, խոստովանա-
հօրը օգտակար է:

Ահա գրեթէ այս կերպով կը մատակարար-
ուի ընդհանրապէս այժմու Հռովմէական ե-
կեղեցոյ մէջ այն խորհուրդը որ կարգեալ է
ի սրբել զհոգիս մարդկան: Շիտակ ասէք,
բարեմիտ Բրիտանիայը, միթէ այս կերպով
չէին վարուէր Հրէից սինակոկային փարի-
սեցիները որոց վրայ վոյ կուտար Բրիտանոս:

Հաղորդութեան խորհուրդն ալ աւելի պա-
տիւ մը չ'ունի Հռովմէական եկեղեցոյ մէջ:
Բաղէշ, 1886 (Շարունակելի)

Խնդրուած է մենէ հրատարակել հետեւեալ
գրեանց ցանկը:

- Եղիշ Վ. Դոն-Եւան
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ի վաղ ժամանակաց միջնա մեր օրերն
ի պէտս ազգային վարժարանաց:
Տպագրութիւն Գ. Պաղտատեան (Արամեան):
ԱՇԽԱՐՀԱՅԱՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՄ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԴԻ ՀԱՅՅԵՐԵՆԻ
Յօդէնց Ա. Մ. Գալուստեան
Կ. պոլիս, Տպագրութիւն Յ. Գալուստեան
Գիրն 3 դրուշ արծաթ:
ԲԱՆԱԼԻ ԱՆԳՂԻՍՏԵՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
Յօդէնց Յ. Թ. Հիւրէան Զաքարիայ
Պերդերեան Վարժարանի
Կ. պոլիս, Տպագր. Յ. Գալուստեան
Գիրն 3 դրուշ:
ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒ-
ԹԻՒՆ ԱՆԳՂԻՍՏԵՆ ԼԵԶՈՒԻ
ի պէտս ազգային վարժարանաց
Աշխարհաբանց Յ. Մալախիան
Արդեամբ Գրաշարաց Ընկերութեան
Տպագր. (Թողեան) Գրաշարաց Ընկ.
Գիրն 3 դրուշ: Դպրոցաց համար մասնաւոր
ղեղէ կը վնի:
ՅՈՒՆԱՐԵՆ ՔԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
ՀԱՆԳԵՐՁ ԽՕՍԱԿՅՈՒԹԵԱՄԲ
Յօդէնց Տ. Խ. Չօլաեան
Բ. տպագրութիւն բարեփոխեալ
Գիրն 60 փարա:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մայիս 3, ըստ Յուն., և Մայիս 13, ըստ Լատ., 1886

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Միացեալ Նահանգաց ժողովրդեան դործաւոր դատուն վերջովնուր ուշադրութեան արժանի նոր կէտեր կը ներկայացունեն։ Զօրաւոր շարժում սկսած է արուեստաւոր դատուն մէջ ընդդէմ Աշխատութեան Ապագայաց Յարգ աղետալ արուեստը ունեցած են իրենց յատուկ ընկերութիւնները։ Այսպիսի բան անկարելի պիտի ըլլար հոս թուրքիա, բայց յԱմերիկա ոչ միայն կան շատ աւելի մեծ զիւրութիւնը ճամբորդութեան, այլ որպէս զի աւելի դիւրաւոր ըլլան ապրանք, զրեթէ ամէն կարգի ապրանք կը պատրաստուին մեծ գործարանաց մէջ ուր կը դործաւորին մեծագին եւ աշխատութիւն վերկող մեքենաներ։ Կօշկակարք կազմած են իրենց յատուկ ընկերութիւնը, գլխարկագործք իրենցը, հիւսք իրենցը, եւն։ Այս ընկերութիւնը կը կոչուին Միութիւնը, եւ իւրաքանչիւրն ունի իւր գործադիր ժողովը եւ ուրիշ պաշտօնականներ։ Օրինակի աղագաւ, Կօշկակարաց ընկերութեան գործադիր ժողովը կը կոչէ ընդհանուր ժողով, եւ իւրաքանչիւր Կօշկի գործարան կը կարգէ մէկ երկու պատուիրակ որոց ծախքը կը հոգան այն գործարանին բոլոր գործաւորք։ Ընդհանուր ժողովը կը գումարի եւ կը խորհի իրենց արուեստին վերաբերեալ խնդրոց վրայ եւ դործաւորաց եւ գործարանատեարց յարաբերութեանց վրայ։ Բայց Աշխատութեան Ապագայ ամուսմբ ճանչցուած մարմինը կըստ պատշաճ ջնջել այս որոշ միութիւնները իւր մէջ առնելով եւ կուլ տալով զանոնք։ Զայս տեսնելով այլեւայլ ընկերութեանց գլխաւորք, հանած են յայտարարութիւն որով կը հրաւիրեն բոլոր միութիւնները զրեթէ պատուիրակներ գումարելու համար ընդհանուր ժողով ի Ֆիլատելֆիա, Մայիս 18ին։

Այսպիսի ընկերութիւնը կընան ըլլալ օգտակար ցորչափ չեն ելլեր օրինաւոր սահմաններէ դուրս։ Բայց անոնք երբեմն կը թերանան յայտ։ Ոմանք ի նոցանէ ատելի եղած են ջանալով հարկադրել իրենց տէրերը գործածել միայն այնպիսի գործաւորներ որ միութեան կը վերաբերին։ Ասոր իբրեւ օրինակ կընանք յառաջ բերել հոս դէպք մը որ մօտերս պատահեցաւ ի Նիւ Եորք։ Այրի տիկին մը որ ունի հաց եփելու ընդարձակ գործարան, գործածեց մարդիկ որ չեն վերաբերին հացագործաց միութեան։ Ըսուեցաւ անոր արձակել զանոնք, բայց նա մերժեց այդ առաջարկը։ Վասն որոյ միութեան վերաբերեալ գործաւորք որ կաշխատէին աւսոր գործարանին մէջ պատուէր ընդունեցին իրենց գլխաւորէն թողուլ գործարանը։ Եւ ըրին այնպէս։ Տիկինը յաջողեցաւ զբանել ուրիշ գործաւորներ, բայց միութիւնը վարձեց մարդիկ որ պտըտին աստ եւ անդ անոր գործարանին մերձակաները տարհամուղել բոլոր մարդիկ որպէս զի հաց չգին աւսոր գործարանէն։ Բայց եւ այնպէս տիկինն օգուտ քաղած է ցարդ այն հակառակութեանէն։ Փողոց գտնուող վերայիշեալ մարդիկ ձերբակալուած են իբրեւ ապօրինաւորապէս միջամտող տիկնոջ գործին։ Եւ որովհետեւ յիշեալ դէպքը հրատարակուած է լրագրաց միջոցաւ, շատ մարդիկ յատկապէս այն գործարանը կ'երթան գնել հաց, եւ այսպէս կ'օգնեն տիկնոջ ընդգլխման միութեան։ Իւր գործաւորներն ընտրելու իրաւունքն այնպի-

սի ինչ է, որ Ամերիկայի ժողովուրդը թոյլ պիտի չտայ որեւիցէ ընկերութեան կողմէն եւ ոչ յուսմքէ։

Աշխատութեան խնդրոյն վրայ մեր ընդունած վերջին տեղեկութիւնն է այս որ գործաւորք ըրած են գործադուլ պահանջելով գործել օրը միայն 8 ժամ։ Գործադուլ ընդունին ըստ մեծի մասին կը վերաբերին մեծ քաղաքաց գործարաններուն։ Եւ մայիս 3 ին կ'ըսուէր թէ գործադուլ ընդունեալ թիւը կը հասնէր 150,000ի, 50,000 մարդիկ գործադուլ ըրին ի Նիւ Եորք, 35,000 ի Շիքագոյ, եւ աւելի փոքր թուով ուրիշ քաղաքաց մէջ։ Գործաւորաց մեծագոյն մասին մէջ գործաւորաց աշխատութեան ժամերուն թիւն է ցարդ օրը 10 ժամ։ Անոնք կը պահանջեն աշխատութեան ժամն իջուցնել 8ի, օրական վարձը մնալով նոյն։ Քիչ գործարանք, կը կարծուի թէ, պիտի հաւանին աւսոր։ Ոմանք հաւանած են 8 ժամու իջուցնել աշխատութեան ժամը, բայց միանգամայն նոյն համեմատութեամբ զեղչելով օրական վարձը։ Գործաւորք կորուսած են իրենց համակրութիւնը բոլոր երկրին մէջ մասնաւորապէս ի Շիքագոյ, ընկերվարական միտում նշմարուելով գործադուլին մէջ։ Ինչպէս ի Լոնտոն քանի մը շարժ առաջ պատահեցաւ, նոյնպէս եւ ի Շիքագոյ ընկերվարականք յաջողեցան իրենց նպատակին ծառայեցունել գործադուլը, եւ յարուցանել խռովութիւն։ 1,500 ընկերվարականք հաւաքուած էին մայիս 4ի երեկոյն ժողով ընել, բայց ոստիկանութիւնն եկաւ հոն եւ հրամայեց անոնց ցրուիլ։ Անոնք ընդգլխացան այս հրամանին, ծագեցաւ կռիւ, յորում սպանուեցան 5 ոստիկանք եւ վիրաւորուեցան քանի մը անձինք։ Խռովարարներէն 50 հոգի հրագնէքով զարնուեցան եւ անոնցմէ ոմանք ընդունեցին մահացու վէրք։

Ասկէ տարբեր յատկութեամբ ուշադրութեան արժանի լուր մը կու գայ մեզ Ամերիկայէ։ Մեր ընթերցողներէն ոմանք կը յիշեն թէ երբ 1861ին Միացեալ Նահանգաց հարաւային մասն ապստամբեցաւ կառավարութեան դէմ, Մր. Ճէֆըրսոն Տէյլիս ընտրուեցաւ նախագահ ապստամբեալ նահանգաց։ Չորս տարուան պատերազմէն ետքը, յորում եղաւ առաւել քան կէս միլիոն կէնաց կորուստ, ապստամբութիւնը ջնջուեցաւ եւ Մր. Տէյլիս ընտրուեցաւ գերի։ Հիւսիսային նահանգաց յուզումն այնպէս սաստիկ էր, եւ լրագրոյս խմբագիրը լաւ կը յիշէ, որ ծերունի աղին տիկին մը որոյ զաւակը շատ նեղութիւն կրած էր ապստամբաց բանտէրէն միոյն մէջ, կը պահանջէր չիլիսել զՄր. Տէյլիս նման սոսկական ոճրագործաց, այլ սպաննել զնա չարաչար տանջանօք։ Կառավարութիւնը պահելէ ետքը զնա քանի մը ամիս, իմաստնաբար ազատ արձակեց զնա, որ այն ժամանակէն հետէ քաջուած առանձնացած էր։ Բայց այժմ, իւր 78 տարեկան հասակին մէջ, ելած է պտոյտ ընել Հարաւային քանի մը նահանգաց մէջ եւ ամենայն ուրեք կ'ընդունուի մեծ պատուով։ Ըրաւ բանտիւստութիւն մը ի Մոնթկամըրի գրեթէ ճիշդ նոյն տեղ ուր ըրած էր երգում պաշտօնական իբրեւ նախագահ Դաշնակցութեան Հարաւային Նահանգաց ճիշդ 25 տարի առաջ։ Անոր այցելութեան առթիւ վեր առնուեցաւ քօղն արձանին որ կանգնեալ է ի յիշատակ այն նահանգին զինուորաց որք ինկան քաղաքական այն պատերազմին մէջ։ Կը ցուցնէ այս թէ ինչպէս կատարելապէս անցած են այս երկու կուսակցութեանց հա-

կակրութիւնը առ միմեանս, այնպէս որ Մր. Տէյլիսի այցելութեան դէմ արգելք չյարուցաներ կառավարութիւնը, եւ որ Հարաւային եւ Հիւսիսային նահանգք միանգամայն կը ցնծան թէ տակաւին են մի երկիր մի կառավարութեան ներքեւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ չաթու ուրբաթ կէս օրէ ետքը մինչ Սըր Էտուըրտ Թորնթըն, Անգլիական դեսպանը, երկու ուղեկցօք կ'անցնէր ձիով, անոր ձին խրոչեցաւ։ Կողմի շունէ մը որ յանկարծուստ յարձակեցաւ անոր վրայ, եւ Սըր Էտուըրտ Թորնթըն ինյալով ձիէն, կոտրեցաւ անոր ուստակը։ Նորին Վսեմութիւն հարկադրեցաւ փակուիլ իւր սենեակը քանի մը օր, բայց կ'իմացուի թէ կ'ուսաքինի հետգհետէ։ Կայ տարածայնութիւն թէ ընդ հուպ պիտի տայ հրաժարական, եւ անոր պիտի յաջորդէ Սըր Ո. Է. Հուայթ։ Եթէ ճարակէր տեսակ մը հնախաւ շանց այս չորքոտանեաց մէջ որք խիտ առ խիտ կը գտնուին մայրաքաղաքիս ամէն կողմը եւ աւելի տանէր դահուք ամէն ի բաց, պիտի չբանայինք մեր ըերանը եւ ամենայն ուրախութեամբ պիտի մասնակցէինք անոնց յուզարկաւորութեան ծախուց։

Կ'ըսուի թէ յերուսաղէմ Ռուս եպիսկոպոսութեան մը հաստատումը հզօրապէս կը ջատագովուի Ռուս պաշտօնական ակմբոց մէջ։ Կ'ըսուի նաեւ թէ այս խնդիրը հետազօտութեան նիւթ եղած է մինչ Էտնէմ փաշա կը գտնուէր ի Լիվադիա։

Երեքշաբթի աւուր թերթերն հրատարակեցին պաշտօնական գրութիւն մը Առողջապահական վարչութիւնէն հետտխտի վերաբերեալ։ Յիշեալ գրութիւնը կ'ըսէ թէ իբր հինգ ամիս հետախտը կը գտնուի յիտայիա, եւ թէ տարափոխիկ այն ախտը թէպէտ այժմ է նուազ սաստիկ քան որչափ նախընթաց երկու տարիներուն մէջ, Կայս. կառավարութիւնը պարտական կը զգայ զինք ընել ամէն նախապահեատ զգուշութիւն ընդդէմ անոր ծաւալման։ Եւ ըստ այսմ, ինչպէս անցեալ տարի նոյնպէս եւ այժմ նոյն երեք նաւահանդիստք քառանիւնի ենթարկուած են, որոց թուոյն վրայ աւելցած է նաեւ նոր նաւահանդիստ մը, Վալոնա, Ալպանիոյ ծովեզրը։ Չորս չոգենաւք կը հսկեն Սլաւանիոյ եւ Եպիրոսի ծովեզրեաց մերձակաները արգելել նաւուց ծածկոտոր ցամաք ելլելը։ Բայց Լէվան Զեբաւի թղթակցաց մին կը գտնագատի թէ չկայ բժշկական հսկող մարմին մը ի Վալոնա, վասն որոյ վտանգը չարգելուի։

Ռուսիոյ հպատակք որ պիտի ընդունէին Օսմ. կառավարութեանէն դրամական հատուցում 1877—1878ի պատերազմաց մէջ իրենց կորուստներուն, աղերսագիր մատուցած են Չարին ի Լիվադիա։ Կ'ըսեն թէ թէպէտ իրենց 26,000,000 ֆրանք պահանջը զեղչուելով 6,000,000 ֆրանքի իջաւ, տակաւին ցարդ ընդունած են քիչ առաւել քան 1,000,000 ֆրանք, թէպէտ պայման դրուած էր ամբողջ վճարել երկու տարուան մէջ։

Այս չաթու անցան Վոսիորէ հաղար Ռուս ուխտաւորք։ Սոքա Երուսաղէմէն գալով Օտէսսա կը դառնային։

Լուսած էր թէ հոչակաւոր Մէհմէտ Փէհլիվան սպանուած է այս չաթու, բայց յետոյ առնուած լուրերէ կը հասկցուի թէ ոստիկանաց հետ կռիւէ մը ետքը յորում ըսպանուեցան անոր ընկերաց մին, ինք փախած է։ Կ'ըսուի թէ Սերվիացի հոչակաւոր ա-

ազգակապետ մը մտած է Մակեդոնիա 60 ընկերներով:

Աղեքսանդր իշխան իւր յԱրեւ. Բումէլի ճանապարհորդութեան մէջ ամենայն ուրեք ընդունուած է ցնծութեամբ: Նորա վեհ կերպարանքը, քաղցր բնավորութիւնը եւ Պուլկար լեզուի քաջ հմտութիւնը մեծապէս գրաւած են ժողովրդեան սէրն առ նա, եւ անոր այս ճանապարհորդութիւնը անտարակոյս կարեւոր ազդեցութիւն պիտի ունենայ Բումէլի կառավարութեան պաշտօնէից Մայիս 18 ին կատարելի ընտրութեան արգեանց վրայ: Նորա հակառակորդը, կուսակիցը Զանքոֆի, յոյժ զրգուեալ են այս պատճառաւ, եւ կամբաստանեն զիշխանն թէ ընտրութեան գործակատարի մը գերը կը խաղայ: Գալով Իշխանին ի Կ. պոլիս այցելութեան խնդրոյն, անոր խորհուրդ տրուած է (ինչպէս կը կարծենք կայս. կառավարութեան կողմանէ) յապաղել զայն մինչեւ ցկարգադրութիւն Յունական խնդրոյն:

— Ըստ բանից Լեւոն Զեբուի Վալաքիացի հովիւը որք սովոր էին ամէն ամառ իրենց ոչխարաց հօտերն անցունել Աղբիւնու պոլսոյ դաւառէն արածել գանձը Պալգանաց դարաւանդներուն վրայ, թող չէ տրուել անոնց անցնել Բումէլի սահմանագլխէն ներս պահանջելով անոնցմէ հատուցանել իւրաքանչիւր ոչխարի համար 3 դահկան տուրք, նաեւ 8 առ հարիւր մաքս ոչխարաց արժէքէն:

Միւս կողմանէ կըսէ Միսաքոս թէ իբրեւ արդիւնք կրկին եւ կրկին պահանջմանց Գաղիական Ընդհ. հիւպատոսին ի Սոֆիա, Բումէլի մաքսը եւ Բեւեռներու պատճառաւ տեղի ունեցող զժողարութիւնը վերցուած են: Այս է ժամանակիս կարեւորագոյն լրաց մին, եւ մենք կը սպասենք անոր ստուգուելուն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պապին եւ Գերմանիոյ կոյսեր մէջտեղ հաշտութիւնն արագ կը մերձենայ կատարելագործուելու: Մայիսի օրինաց բարեփոխումը որ ընդունուեցաւ Բրուսիոյ վերին խորհրդաբանէն անցեալ ամիս, այժմ կ'որոգեգրուինաւ ստորին խորհրդարանէն: Պիզմարը իշխան ըրու ուրիշ բանախօսութիւն մի եւս յորում կը յայտնէ իւր կատարեալ վստահութիւնը Լեւոն ժ. Գ. Պապին վրայ: Պապն եւս իւր կողմանէ ըրած է ուրիշ գործ հաշտութեան: Նորա քարտուղարը, կարգինալ Ճաքոպինի, խոստացած էր թէ եթէ բարեփոխութիւն Մայիսի օրէնքը, Նորին Սրբազնութիւն պիտի գոհացունէր Բրուսիոյ կառավարութեան փափաքը խնդրոյ մը մասին որ կապակցութիւն ունի քահանայից պարապ մնացած տեղերը լեցունելու հետ: Այժմ յիշեալ կարգինալը կը փութայ յայտարարել թէ Պապը կը փափաքի իւր կողմանէ անոյ հաւանութիւն անոնց նպատակը որ բարեփոխումն անցնի օրինաց կարգը. այսպէս ցուցնելով իւր վստահութիւնն Բրուսիոյ կառավարութեան հաւատարմութեան վրայ: Նորին Սրբազնութիւն աւելի պատճառ ունի զգալ այս վստահութիւնը մինչ օր տեղս ընդունած է Գերմանիոյ կայսրէն անդամանդակու խաչ եւ ուրիշ զարդեր 4,000 Անգլ. ոսկւոյ արժէքով:

— Յորմէ հետէ գրեցինք մեր առաջին յօդուածը, ուրիշ մանրամասնութիւնք եւս հաւած են մեզ Շիքակոյի խռովութեան վրայ: Փողոններուն մէջ հաւաքեալ 4,500 ընկերավարականք գրեթէ ամէնքն էին Գերմանացիք, Լեհք եւ Պոնտիացիք, եւ անոնց ա-

ռաջնորդք խօսեցան տին բազմութեան կողքէ մը: Որովհետեւ բազմութիւնը չափ ազդու կը հանէր, 123 ոստիկաններէ բաղկացեալ խումբ մը հասաւ հոն եւ հրամայեց ցրուիլ: Բանախօսն ազգակալեց «Ի զէն» եւ երբ ոստիկանաց պետը դարձեալ հրամայեց անոնց ցրուիլ, ուժանակի վնդակ մը նետուեցաւ ոստիկանաց մէջ, որ պոյթեցաւ եւ ինկան 29 հոգի սպանեալ կամ վիրաւորեալ: Այն ինչ փորտեցաւ անոնց շփոթութիւնը, ոստիկանք կրակ ըրին իրենց ընկերներով եւ խուժանը պատասխանեց անոնց՝ կրակ ընելով իրենք եւս: Ոստիկանք յարձակեցան եւ ցրուեցին խուժանը, եւ անոնց վրայ ուրիշ ոստիկանք եւս յաւեւնալով յանձնուեցաւ անոնց հսկել եւ պահպանել քաղաքին բոլոր այն կողմերը: Գիշերը կոխեցին ընկերվարականաց ժողովատեղին եւ ձերբակալեցին հաւաքեալ ամբոխին խօսողներէն երեքը: Այնուհետեւ ձերբակալուեցան ընկերվարական լրագիրներու բոլոր հրատարակիչք եւ սպառիչք եւս թուով 23, նաեւ գրաւուեցան ուժանակի գնտակներ, հրազէնք, եւս մօտերս գործադրելի հրձգութեանց յայտարարութեանց համար չարուած գրեր պատրաստ տպուելու, որ գտնուեցան հոն: Այս 23 անձինք պիտի դատուին իբրեւ մարդասպանք:

Մի եւս այն օրը խռովութիւնք պատահեցան նաեւ ի Միլուաքէ: Հոն եւս խռովարարք էին ըստ մեծի մասին Լեհք եւ Պոնտիացիք: Անոնք յարձակեցան երկաթոյ գործարանաց վրայ քանդել զանոնք, բայց ընդդիմութեան հանդիպեցան 6 դուռն գինուորներէ որք հրամայեցին անոնց ցրուիլ: 2 կամուրջ ցրուիլ, գինուորաց գունդք կրակ ըրին անոնց վրայ եւ խուժանը դարձաւ ի փախուստ թողլով 3 մեռեալ եւ 10 վիրաւոր գետնին վրայ:

Ընկերվարականաց այս խռովութիւնք մեծապէս յուզած են Ամերիկեան հասարակութիւնը: Ոմանք կը պահանջեն կախել անոնց առաջնորդներն ըստ Լինչի օրինաց առանց հարցաքննութեան սպասելու: Ընկերվարականաց գրուներ որք տակաւին չեն ձերբակալուած, պահուումն են: Այլատուութեան Ապետաց պետը հզօրապէս կ'ընդդիմանայ Անիշխանականաց: Հաւաքուած է 30,000 տալեա ի նպաստ սպանեալ եւ վիրաւորեալ ոստիկաններուն ընտանաց:

Գործաւորաց յուզմունքն սխառ է հանդարտիլ եւ շատեր որ ըրած էին գործադուր, դացած են իրենց գործերուն:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԴժՈՒՍՐՈՒԹԻՒՆԷ

Սկսած է գործածուիլ զՅունաստան զէն ընկեց ընկու ճնշում: Մայիս 7ին Յունաստանի կառավարութիւնը գոհացուցիչ պատասխան տուած չըլլալով դեսպանաց հաւաքական ծանուցագրոյն, Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ դեսպանք քաջուեցան զրահաւորուելու որ կը սպասէին անոնց Ռուսիոյ դեսպանն արդէն կը գտնուէր Լիւվաթիա, եւ մնաց Աթէնք միայն Գաղիոյ դեսպանը կուս Մօուր: Բարիզէ մայիս 12 թուականաւ դարձուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մ. տը Ֆրէյսինէ կոչած է զԿոմս Մօուր եւս դառնալ Բարիզ: Աւելի ուշ մեկնեցաւ Աթէնքէ ապրիլ 7ին Ֆէրիտուն պէյ: Օսմանեան դեսպանը, եւ այժմ կը գտնուի մայրաքաղաքս: Մ. Գունտուրիոթի, Յունական դեսպանն ի Կ. պոլիս, թէպէտ պատրաստ է մեկնիլ ոսկէ առաջին հրաւերով, տակաւին կը մնայ իւր պաշտօնատեղին:

Դեսպանաց մեկնելէն օր մը ետքը հինգ տէրութեանց գործակալաւորք որ մնացին Աթէնք, ծանուցին զրաւորապէս կառավարութեան թէ նաւահանգստից պաշարումը հաստատուած էր: Ծանուցագիրն էր հետեւեալը. «Եկատելով որ Աթէնքի կառավարութեան պատասխանը չուներ տէրութիւնները զոհ ընկու ընտրութիւնը, ստորեւ նշանակեալ տէրութիւնք հրաման տուած են իրենց նաւատորմաց հրամանատարներուն հաստատել պաշարումն Յունաստանի նաւահանգստից ընդդէմ ամէն նաւուց որ կը կրեն Յունական

զրօշ: Պաշարումը պիտի սկսի անմիջապէս:» Այնուհետեւ կը խօսի թէ որն են պաշարելի ծովեղերաց սահմանները. եւ ծանուցագիրը կ'աւարտի այսպէս. «Ամէն Յունական զրօշ կրող նաւ որ կը փորձէ անցնիլ պաշարման սահմանէն, պիտի գրաւուի»: Յոյնք յապուշ կրթեցան, տեսնելով Ռուսիոյ եւս միաբանիլը միւս չորս տէրութեանց հետ ստորագրել այս ծանուցագիրը: Որչափ որ կը ցուցնեն հեռագրաց պարունակած մոնրամասնութիւնք, Յունաստանի արեւելեան ամբողջ ծովեղեր պաշարուած է, մինչ արեւմտեան ծովեղեր պաշարումն եղած է միայն Կորնթոսի ծոցին մուտքին վրայ: Երեքշաբթի զիշեր ընդունուած հեռագիր մը կ'ըսէր թէ 6 Յունական նաւեր արդէն գրաւուած էին մինչ կը փորձէին անցնիլ սահմանէն:

Կիրակի օր Մ. Տէլիեանի զրկեց իւր հրաժարականը թագաւորին: Թագաւորը չուզեց ընդունել զայն ըսելով թէ Մ. Տէլիեանի պէտք էր ազատէր երկիրը անոր արդի դժուարութիւններէն. բայց Մ. Տէլիեանի պընդեց իւր խօսքին վրայ եւ մինչեւ անգամ ըսաւ նաեւ թէ, եթէ չընդունուէր անոր հրաժարականը, պիտի փակէր կառավարութեան պաշտօնարանները եւ յանձնէր բռնաւորները թագաւորին: Թագաւորը կոչեց զՄ. Թրիքուրիս, բայց նա մերժեց ընդունել պաշտօնը. եւ քանի մը ուրիշներու եւս անուններն յիշուելէ ետքը, թագաւորն ի վերջոյ կոչեց զՄ. Վալվիս որ կազմեց առժամանակեայ պաշտօնէութիւն մը: Սորհրդարանը ի նիստ կոչող հրամանը պիտի հրատարակուէր երեքշաբթի, եւ կը յուսացուի թէ խորհրդարանն ի ժողով պիտի գումարի յառաջիկայ շաբթու: Մինչեւ որ սա ի ժողով չդուստրի նոր պաշտօնէութիւնը պիտի չձեռնարկէ ինքնին որեւիցէ աշխարհավարութեան եւ վստահ որոյ պաշարումը պիտի չարունակէ առ այժմ:

Դեսպանաց Աթէնքէն մեկնելէն ետքը ըրնականապէս յուզուեցան ի Յոյնս հայրենասիրական զգացմունք, յորում տէրութեանց դէմ պարսաւանք եղան, նաեւ լուսեցան պատերազմ ուղեւոր ազգակներ: Բայց խաղաղութեան պահպանման մասին ընդհանուր վստահութիւնը չէ խախտած, եւ կը յուսացուի թէ տէրութեանց ընթացքը շուտով պիտի համոզէ զՅունաստան լինել զէնընկեց:

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐ

Երէկուան նախընթաց օրը արքայական հրաման մը կը կոչէր զՅունական խորհրդարանը ի ժողով գումարել յառաջիկայ չորեքշաբթի: Յոյն կառավարութիւնը կը բանակցի Անգլ. դեսպանատան գործակալաւորին հետ դիւրացունել կղզեաց պատուիրակներուն յԱթէնս ժամանումը: Յունաստանի պատերազմական պաշտօնէութիւնը հրամայած է ճամբան գտնուող գօրաց արգելել անոնց անցնելը սահմանագլխէն:

ԱԶԴԲ

Վաղը (Կիրակի) Պատ. Մ. Իգնատիոսեան պիտի քարոզէ Տաճկերէն լեզուաւ Պապը Հաուդի մատրան մէջ ժամը 3ին ըստ Թուրքացի:

Առաջիկայ հինգշաբթի (մայիս 8/20) ժամը 7ին ըստ Թուրքաց պիտի կատարի ընդհանրական պաշտամունք մը ի մատրան Պապը Հաուդի ուր պիտի լինի տարեկան քարոզ եւ Հաղորդութիւն: Կը հրաւիրուին ամենայն Աւետարանական եղբարք, քորք նաեւ փափաքողք Բիւթ. Նահանգալին ժողովոյ Բարտուղար:

Ա. Կ. ԱՍՏԱՌԵԱՆ

Մայիս 2/14, 1886

ԱՐԺԻՔ ԴՐԱՄՈՑ			
Մայիս 3/15, 1886			
Գոնս. [Կարոն վճըլ]	16 26	Բոււ. երկ. բաժին	38 75
ԿՐԸՄԲ, Օսմ. լեւան 100Է			
Մէճիտէյէ	107 37	Բուսիոյ բուլ	90 20
Մէթալէք	98 20	Հաբուէն	88 6
Պէշլէք	102 40	Գրեմից	51 20
Ալթըլըք	103	Աշգը լեւան	110 25
Մանէթ թղթարմ. 9 40			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՏՊԱՐ ՊՈՅԱՅԱՆ
Ֆիւնանցիալ Էօգուրու, Ամերիկաց Խան